de Strandloper

53e jaargang • nummer 1 maart 2021

Vereniging voor Natuur
&Vogelbescherming
Noordwijk

foto: George Hageman

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Bestuur

G.J.A. de Croock (Gab), voorzitter, Marinus Poststraat 26, 2235XE Valkenburg ZH 0641462765
voorzitter@strandloper.nl
A. Marijnis (Annelies) waarnemend secretaris, Hercules 157 2221 MB Katwijk-Noord 071-4025425
secretaris@strandloper.nl
R.F.M. Sluijs (Robert) penningmeester, 0647114354, penningmeester@strandloper.nl
S. van der Meij (Sam), Voorhouterweg 75a, 2231 ND Rijnsburg spardrop@gmail.com
A.C. de Willigen-Lindhout (Annet), Albert Plesmanlaan 22, 2171 RE Sassenheim annetdewilligen@live.nl
P. Sonius (Petra) p.sonius@gmail.com
J. Scholten (Johan), Kerkstraat 64, 2211 RL Noordwijkerhout jenjscholten@ziggo.nl

Ledenadministratie

Contributie € 10,- (minimaal) per jaar.
Rekeningnummer: NL39INGB0002573795 t.n.v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.
Bij de eerste Strandloper van het nieuwe jaar wordt een verzoek tot contributiebetaling meegestuurd.
Adreswijzigingen en aanmelden nieuwe leden: R.F.M. Sluijs, 0647114354, penningmeester@strandloper.nl

De Strandloper

De Strandloper is het kwartaalblad van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.
Oplage: 610 exemplaren.
De redactie bestaat uit: H. de Bruijn, C. Erkelens, W.J. Kuijper en C.M.J. Verweij.
Inleveren kopij: Stakman Bossestraat 68, 2203 GL Noordwijk
of via E-mail: keeserkelens@hotmail.com of redactie@strandloper.nl

Homepage vereniging: https://www.strandloper.nl

Het laatstverschenen nummer van de Strandloper en oude nummers zijn ook te downloaden vanaf onze website en in te zien op natuurtijdschriften.nl

Jan Verwey Natuurcentrum

Het Jan Verwey Natuurcentrum is gevestigd in de bibliotheek van Noordwijk, Zilverschoon 20, 2201 SX Noordwijk. Onze uitgebreide natuurbibliotheek, die regelmatig wordt aangevuld met nieuwe uitgaven, heeft hier ook een plaats gekregen. Informatie over de natuur in en rond Noordwijk wordt gegeven met behulp van informatiepanelen en informatieve stands.
Voor groepsbezoek (schoolklassen en dergelijke) is het centrum het gehele jaar geopend. Contactadres:
janverweycentrum@strandloper.nl
Het Natuurcentrum is verder geopend tijdens de inloopochtenden op iedere eerste zaterdag van de maand tussen 10.00 en 12.00 uur. Zie hiervoor ook de activiteitenagenda.

De Strandloper wordt gedrukt op FSC® gecertificeerd papier.

ISSN:2589-2762 print ISSN: 2589-2770 online

Sluitingsdatum inleveren kopij voor De Strandloper 53e jaargang nummer 2: 16 mei 2021

Niets uit dit tijdschrift, met uitzondering van korte citaten, mag worden gereproduceerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in welke vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Inhoud:

Voorplaat: Engelse Kwikstaart *foto: George Hageman* pag. 1

Bestuursmededelingen, *Annelies Marijnis en Gab de Croock* pag. 4

Activiteitenagenda, *Annelies Marijnis* pag. 5

Jaarverslag 2020, *Annelies Marijnis en Gab de Croock* pag. 6

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek, *Jelle van Dijk* pag. 11

- Harvey van Diek & Hein van Grouw 2020. **Zwarte merels witte merels. Albinisme en andere kleurafwijkingen bij vogels.**
- Hellien Tonckens, Wil Leurs & Rick Hoeksema 2020. **Basisgids Stinzenplanten**
- Keller V. Herrando S, Vořišek P. *et al*. 2020. **European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change**.

Broedvogelmonitoring (BMP) verslagen:

- Gijs Kokkieshoek 2020, *Jan Jacobs, Marinka Onderwater en Edgar de Vries* pag. 13
- Boeveld-west 2020, *Willem Baalbergen en Martha Baalbergen* pag. 14
- Hoekgatterduin en Schrama 2010, *Leo Schaap, George Hageman en Jaap Deelder* pag. 15
- Offem 2020, *Hein Verkade* pag. 18
- Noordduinen-Oost 2020, *Maud van der Veen* pag. 22
- Noordduinen-West 2020, *Ezra Mandemaker en Arco Mandemaker* pag. 23
- Noordwijkse Golfclub 2010, *Johan Passchier* pag. 26
- Sancta Maria 2020, *Maud van der Veen* pag. 28
- Tespelduyn 2020, *Maud van der Veen* pag. 29
- Wolfsveld-West 2020, *Jaap Eisenga, Wim Plaatzer en Koene Vegter* pag. 30
- ZHL Vogelaardreef 2010, *Jos Zonneveld en Gab de Croock* pag. 32

Nieuwe soorten voor de regionale flora in 2020, *Jelle van Dijk* pag. 34

Waarnemingen oktober november december 2020, *Peter Spierenburg* pag. 37

Bij de voorplaat:

Engelse Kwikstaart *Foto: George Hageman*

Begin jaren zeventig maakte uitgebreid onderzoek van de bollenvelden duidelijk dat er ruim 100 paren van de Engelse Kwikstaart in onze regio broedden. De publiciteit hierover bracht anderen ertoe ook serieus naar Engelse Kwikstaarten te zoeken. Dit leidde tot een schatting van ruim 250 paren voor geheel Nederland begin jaren tachtig. Van die populatie is momenteel weinig overgebleven. Peter Spierenburg, die elk jaar geschikte plekken in onze regio controleert, kwam in de periode 2010-2019 tot 3-7 paren per jaar. Elders in ons land werden jaarlijks 7-14 paren vastgesteld.
Bij zo weinig broedparen lukt het een mannetje niet steeds een partner van dezelfde soort te vinden. Gemengde paren met de hier talrijke Gele Kwikstaart komen daarom regelmatig voor. De nakomelingen van dergelijke paren vertonen kenmerken van beide soorten. Dat is ook het geval bij het mannetje dat George Hageman eind april 2020 in Polder Hoogeweg fotografeerde. Aan de koptekening is te zien dat het hier een hybride betreft. Het geel van de wenkbrauwstreep is veel lichter dan het geel op de borst en nog opvallender: tussen de groengele veertjes van de oorstreek en de bovenkant van de kop zijn veel grijze veertjes te zien. Een ‘zuivere’ Engelse Kwikstaart heeft een duidelijk gele wenkbrauwstreep en een groene, groengele of geheel gele kop. Bij de gewone Gele Kwikstaart is de wenkbrauwstreep altijd wit en de kop grijs.
In tegenstelling tot de Engelse Kwikstaart doet de gewone Gele Kwikstaart het nog steeds goed in onze bollenvelden. Vermoedelijk bestaat er een verband tussen de teloorgang van de Nederlandse populatie en de sterke afname van de Engelse Kwikstaart in Engeland.

Jelle van Dijk

Bestuursmededelingen maart 2021

VNVN en het Corona-virus

Ook in het laatste kwartaal van 2020 hebben wij de geplande excursies tot onze spijt moeten annuleren.

Inloopochtenden

Helaas een leeg Jan Verwey centrum afgelopen tijd. foto: W. Sonius.

In september en oktober hebben wij twee inloopochtenden gehad maar helaas konden de volgende geplande inloopochtenden niet plaatsvinden.

Jeugdnatuurclub

Gelukkig mochten kinderen nog wel samen op pad. Zaterdag 7 november ging de Jeugdnatuurclub met een klein groepje kinderen het Leeuwenhorstbos in op zoek naar paddenstoelen. Met Arie Dwarswaard als gids. De volgende paddenstoelen werden gezien: Bleke anijstrechterzwam, duivels ei en stinkzwam, rode koolzwammetjes, berkenzwammen, honingzwammen, aardappelbovist, porseleinzwam en nog veel meer. Het was een gezellige en leerzame ochtend.

Nationale Tuinvogeltelling

De Nationale Tuinvogeltelling vond plaats in het weekend van 28 tot en met 30 januari. In de Gemeente Noordwijk deden 292 deelnemers mee. Er zijn 4962 vogels geteld. De top drie: 1 Huismus, 2 Koolmees en 3 Kauw. De totale telling kunt u bekijken op de website van Vogelbescherming.

Jaarvergadering
(algemene ledenvergadering)

Zoals ook in 2020 het geval was, zal ook dit jaar, in verband met de Corona-maatregelen, de algemene ledenvergadering niet fysiek in het Jan Verwey-natuurcentrum plaatsvinden.
Even als vorig jaar ontvang u een formulier welke bij deze Strandloper is gevoegd. Aan de leden die geen strandloper ontvangen, zal dit formulier gemaild worden. Heeft u abusievelijk het formulier met de wikkel weggegooid dan kunt u deze alsnog downloaden via de volgende link: https://strandloper.nl/ALV 2021.pdf
Het financieel jaaroverzicht van de penningmeester is te vinden onder de volgende link: https://www.strandloper.nl/nieuw/wp-content/uploads/2020/06/Jaarrekening-2020-VNVN.pdf
Het jaarverslag van de secretaris is afgedrukt in deze Strandloper.

Nalatenschap Ees Aartse

De erfgenamen van ons onlangs overleden erelid Ees Aartse hebben het bestuur verzocht of er interesse was voor de verzameling boeken van Ees. Uiteraard zijn wij daarop ingegaan en hebben de verzameling overgebracht naar het Jan Verwey-centrum. Daar zullen de boeken worden uitgezocht en een deel zal een welkome aanvulling zijn van onze bibliotheek. Daarnaast betrof de gift ook een groot aantal artikelen van de hand van Ees en veldwaarneming-aantekeningen, welke in ons archief zullen worden opgeslagen. De overige boeken zullen, op verzoek van de erfgenamen, naar antiquariaat Moby Dick worden gebracht. Hiervoor dank aan de familie Aartse.

De boekenverzameling van Ees - foto: Gab de Croock

Activiteitenagenda

Inloopochtenden
Tot nader orde zijn er geen inloopochtenden gepland. Zodra de maatregelen van de overheid worden aangepast en die dan betrekking hebben op onze vereniging, maken wij dit bekend via de Website en Facebook.

Algemene Ledenvergadering
De Algemene Ledenvergadering zal dit jaar digitaal plaatsvinden in Maart.

Jeugdactiviteit

Jeugdnatuurclub
De activiteiten van de Jeugdnatuurclub zijn bestemd voor kinderen van 6-12 jaar, tenzij anders vermeld. Je hoeft geen lid te zijn. Deelnemen is mogelijk na aanmelden via het e-mailadres: jeugdnatuurclub@strandloper.nl. Je krijgt een e-mail ter bevestiging. In verband met de maximale groepsgrootte is het helaas niet mogelijk deel te nemen zonder aanmelding vooraf! Tijdens de activiteiten worden soms foto's gemaakt, bedoeld voor publicatie op de website of in de Strandloper. Als u er bezwaar tegen heeft dat uw kind herkenbaar in beeld komt, gaarne melden aan de foto graaf. De binnen activiteiten van de jeugdclub vinden plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20 in Noordwijk.

Jeugdinloopmiddag
Er is driemaal per jaar op een zaterdag een inloopmiddag voor kinderen waarin steeds een thema centraal staat. Tevens kunt u terecht voor informatie over de Jeugdnatuurclub en excursiemogelijkheden voor schoolklassen. Aankondiging hiervan wordt gedaan in de plaatselijke kranten, op onze website en op Facebook.

Tot nader orde zijn er geen Jeugdinloopmiddagen gepland voor het tweede kwartaal.

Uilenballen uitpluizen (jeugdactiviteit)
Zaterdag 17 april van 13.00 tot 14.00 uur
Jan Verwey Natuurcentrum

Een hongerige uil schrokt zijn prooi met huid en haar naar binnen. Van alles wat zijn maag niet kan verteren maakt hij een braakbal. Als je zo'n bal uitpluist kom je al snel de botjes van een muis tegen. Wie vindt een schedeltje? Wie twee of misschien drie? Tot slot plak je de botjes op een kaart om thuis te laten zien.

Tot nader orde zijn er behalve "het Uilenballen uitpluizen" geen Jeugdinloopmiddagen en Jeugdexcursies gepland voor het tweede kwartaal.

Excursies

Tot nader orde zijn er voor het tweede kwartaal geen excursies gepland. Houdt u voor eventuele veranderingen de Website en Facebook in de gaten.

Lezingen
Helaas zijn er op dit moment nog geen lezingen gepland.

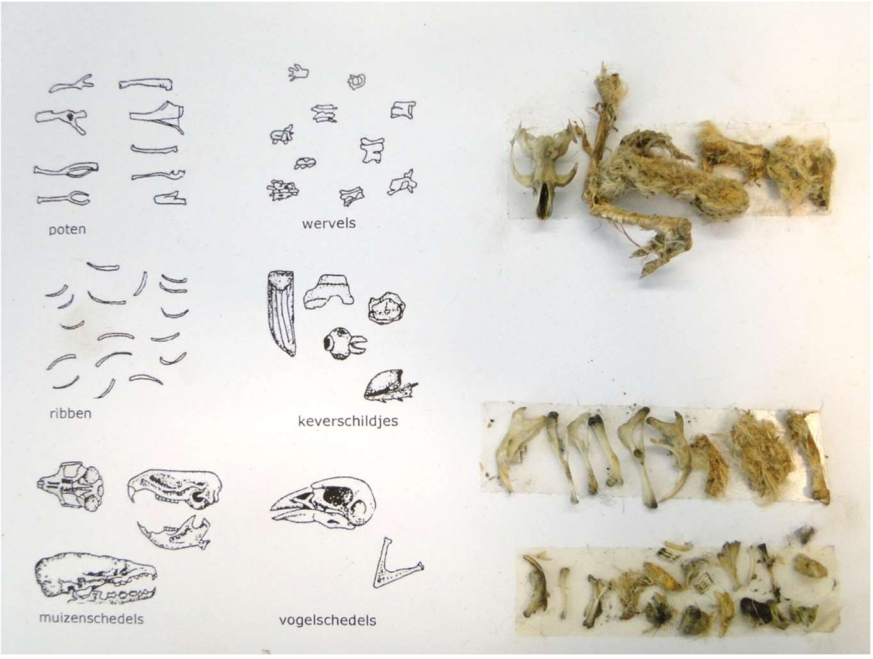

"Uilenballen uitpluizen"

Jaarverslag 2020 Vereniging voor Natuur-en Vogelbescherming Noordwijk

Personalia

De vereniging verloor dit jaar 4 leden. Op 8 november overleed Ees Aartse. Vooral in de jaren zeventig en tachtig was Ees één van de steunpilaren van onze vereniging: Penningmeester, redacteur van de Strandloper, schrijver van de eerste Flora van Noordwijk en coördinator van de broedvogeltellingen in de AW-duinen. Twee weken later overleed de vrouw van Ees, Loes Aartse.
Op 9 november overleed Willem van Duin, een vaste gast op de lezingenavonden. En op 14 december overleed Bart Faber.

Jan Verwey Natuurcentrum en educatie

Er vonden slechts 6 inloopochtenden plaats.

Tot onze spijt kon de vogelzangcursus in 2020 geen doorgang vinden als gevolg van de Coronauitbraak.

Jeugdexcursies

Vrijdag 7 februari vond een bezoek plaats aan de sterrenwacht Foucault van de familie Van Stralen in de Zilk. Een voor een konden de kinderen door de enorme sterrenkijker kijken. Diverse sterrenbeelden en de volle maan waren te bewonderen.

Zaterdag 5 september ging de Jeugdnatuurclub op zoek naar zeediertjes. 26 deelnemers gingen op zoek. Hier en daar werd een garnaal en een zwemkrab, wat platvisjes of een slangster opgevist. De vangst viel wat tegen maar iedereen heeft genoten van een heerlijke strandochtend.

Op zoek naar zeediertjes – foto: Annet de willigen

7 November vond een Paddenstoelenexcursie plaats in het Leeuwenhorstbos. Een klein groepje kinderen ging met Arie Dwarswaard en Annet de Willigen het bos in; gelukkig mochten kinderen nog wel samen op pad. Het was weer een geslaagde ochtend.

Paddenstoelenexcursie jeugd – foto: Annet de Willigen

Excursies

Wandeling AW duinen

Op 26 januari trokken 46 deelnemers het duin in.
Bij de ingang werden de volgende vogels gehoord: Groene Specht, Grote Bonte Specht, Kool- en Pimpelmees. Bij de kanalen werden Krooneenden, Fuut, Dodaars, Kuifeend en Meerkoet gezien.

Diverse mossoorten zoals Groot laddermos, Groot duinsterretje en Grijze bisschopsmuts werden bewonderd.

Damhert in de AWD – foto: Jos Zonneveld

Wandeling Berkheide

Op 6 september gingen 10 mensen op weg naar Berkheide. De deelnemers gingen op zoek naar Boomkikkers maar dit viel een beetje tegen: er was geen Boomkikker te zien. Wel stond Parnassia in bloei. Ook werd Watermunt, Waterpunge en Egelboterbloem ontdekt. Teunisbloem en Bezemkruiskruid kleurden het duin geel. Graspiepers en een Roodborsttapuit lieten zich zien. Het laatste deel van de excursie ging door de zogenoemde Kalahari waar Herfstbitterling, Stijve ogentroost, Fraai- en Strandduizendguldenkruid en Kruisbladgentiaan te bewonderen waren. De ochtend werd afgesloten met koffie en gebak in Hotel Duinoord.

Excursie Berkheide – foto: Gab de Croock

Lezingavonden

31 januari gaf Herman van Oosten een boeiende lezing over zijn onderzoek naar het waarom van de afname van de Tapuit in Nederland, maar ook daarbuiten. De oorzaken zijn niet altijd duidelijk. De vos is een gevaar omdat hij het nest uitgraaft. Hij hoort de jongen door het zand heen en kan zo exact de plek bepalen waar hij moet graven. Ook Zwarte Kraai, Hermelijn en Wezel zijn predatoren van de Tapuit.
28 februari gaven Pieter en Annemarie van Breugel een lezing over wilde bijen. Van het begin tot het eind hebben we geboeid geluisterd naar de onuitputtelijke bron van kennis over de wilde bijen met namen als Tronkenbij, Zilveren Fluitje en Heizijdebij.
Dit was meteen de laatste lezing van 2020 want door het virus konden wij niet meer samen in één ruimte bij elkaar komen.

Lezing over de Tapuit in Nederland van Herman van Oosten

Eurobirdwatch

De Eurobirdwatch vond plaats op 3 oktober. De weersomstandigheden waren niet erg gunstig: veel regen. Er waren 9 mensen op de Driehoek aanwezig. Er werden veel Spreeuwen geteld maar ook Koperwieken, Zanglijsters, Watersnippen, Sperwer, Havik en Buizerd kwamen langs.

Eurobirdwatch – foto: Jelle van Dijk

Formule 1

In mei 2020 zou de Formule 1 plaatsvinden. Er was ontheffing verleend aan enkele Formule 1-teams om tijdens de Grand Prix van Nederland in Zandvoort gebruik te mogen maken van een route door Natuurreservaat Noordvoort. Daar is vanuit Natuurorganisaties, Politieke Partijen en andere belanghebbenden veel bezwaar tegen

gemaakt. Uiteindelijk hebben de Formule 1 teams besloten er geen gebruik van te maken. Gelukkig is het hele gebeuren afgelast wegens de virusperikelen.

Herfstnatuurspel

Al ruim 40 jaar organiseert de Vereniging voor Natuur-en Vogelbescherming Noordwijk in de herfstvakantie het Herfstnatuurspel. Dit zou plaatsvinden op woensdag 21 oktober met inachtneming van de coronaregels. Helaas mocht ook dit door de verscherpte coronamaatregelen in 2020 niet doorgaan. Dit zal voor veel kinderen en vrijwilligers een grote teleurstelling zijn geweest. Laten we duimen dat dit mooie, leerzame spel in 2021 wel weer kan plaatsvinden.

Nieuwe keuken in het Jan Verwey-centrum

De oude keuken, ruim 30 jaar oud?, voldeed niet meer. Een koelkast op bukhoogte waarin het bier bevroren was, een bruin/gele gootsteen, laden die uit elkaar vielen en de te brede balie die een goede doorloop verhinderde. Kortom … tijd voor een nieuwe! Aangezien het gebouw van de gemeente is en zij dus verantwoordelijk zijn voor de vaste inventaris, moest deze eerst gepolst worden. Een klein comité van de vereniging heeft overlegd, gemeten, getekend en een offerte aangevraagd. In het voorjaar kwam iemand van de gemeente kijken en die had niet veel overredingskracht nodig. Tekening werd goedgekeurd en ook over de kosten werd niet moeilijk gedaan. Onze bijdrage zou ongeveer 25% van die kosten worden. De gemeente heeft verder alles geregeld en begonnen op 2 november met het slopen van de oude keuken. Eind november was het klaar. (Met dank aan Jan Jacobs, Wim Plaatzer en Annet de Willigen)

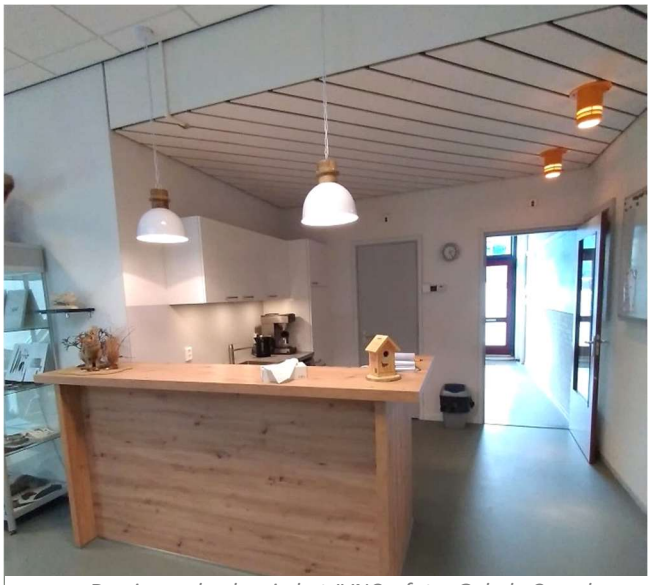

De nieuwe keuken in het JVNC – foto: Gab de Croock

Website VNVN

Door Kees Erkelens wordt al meer dan 20 jaar onze website beheert. Deze site is inmiddels breed bekend op internet en wordt veelvuldig bezocht. Met name eind februari 2020 waren er veel bezoekers, tot wel 1200 per dag, dit waarschijnlijk in verband met de perikelen omtrent het rijden over het strand met voertuigen ten behoeve van de Formule 1 in Zandvoort Hieronder een overzicht van het aantal paginaweergaven per dag.

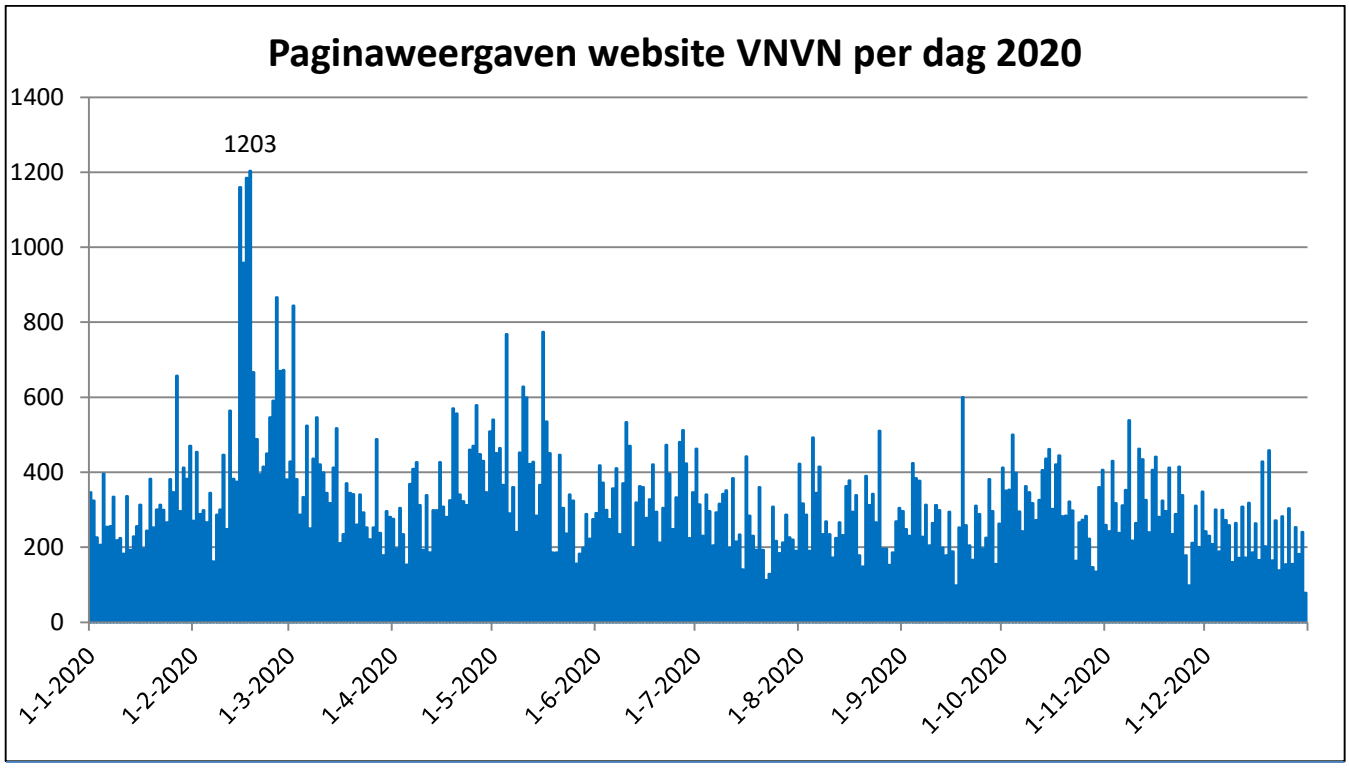

Hieronder een selectie van items waarop de website werd doorgezocht.

	Item	Weergaven
1)	Nieuws	3251
2)	De Strandloper	1932
3)	Zelf op stap / Landgoed Offem	1653
4)	Noordvoort	1277
5)	Archief Strandloper	853
6)	Over VNVN / Jan Verwey Natuurcentrum	846

Facebook VNVN

Sinds enkele jaren heeft de vereniging ook een eigen Facebook-pagina. Het beheer van deze pagina is begin 2020 overgegaan van Francisca Faber naar Cassandra Wullur.
Het aantal volgers van de Facebook-pagina is gestegen van ongeveer 400 in begin 2019 tot ca 600 eind 2020.
Het totaal aantal bezoekers van de pagina in 2020 is ongeveer 40.000, dat komt op een gemiddelde van ca 110 per dag.
Hieronder een overzicht van het aantal bezoekers per dag.

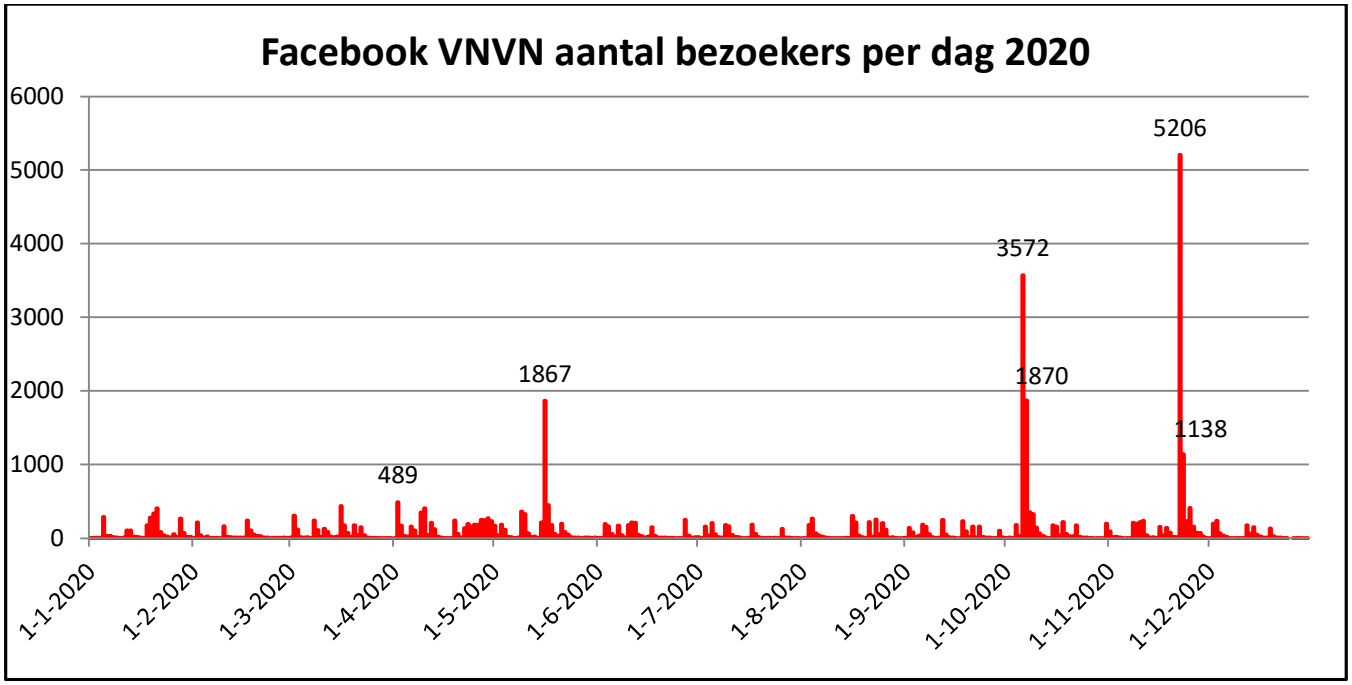

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat enkele berichten aanmerkelijk meer aandacht kregen dan andere.
Hieronder een “top” 5 van de meest bezochte berichten.

	Bericht	Bereikte personen	Vind ik leuk	Klikken op bericht	Foto weergave
1)	22-11 Zeepaardje (Jelle van Dijk)	6627	195	1478	42
2)	06-10 Rode Wouw (René van Rossum)	5845	189	459	248
3)	16-03 Ringen Slechtvalken (Rob Jansson)	2294	86	258	99
4)	09-04 Vogelkijkscherm ZHL (Hein Verkade)	846	80	129	22
5)	02-04 Blauwborsten (René van Rossum)	710	53	76	9

Hieruit blijkt dat er duidelijk behoefte is aan informatie van onze vereniging op Internet en Social Media. Wij zullen dit in de toekomst blijven stimuleren en zo nodig uitbreiden. Hierbij moet dan gedacht worden aan een eventuele website voor de jeugd en aan Instagram voor het delen van mooie foto’s van de natuur in en om Noordwijk.

De 2 meest bezochte berichten van 2020

Van: Jelle van Dijk
zaterdag 21 nov. 2020

Op zaterdag 21 november vond Frido van Dijk na het kitesurfen een zeepaardje op het strand bij het clubhuis van de Zeilvereniging Noordwijk (ZVN). Het bleek om een Kortsnuitzeepaardje te gaan. Behalve deze soort komt hoogst zelden ook het Langsnuitzeepaardje in de zuidelijke Noordzee voor. Op waarneming.nl was maar één gevalideerde waarneming van deze soort te vinden.
Het Kortsnuitzeepaardje behoort wel tot de Nederlandse fauna. Veruit de meeste waarnemingen komen uit Zeeland. Alleen al dit jaar werden uit deze provincie ruim 20 gevallen gemeld. Daarbij zijn opvallend veel vangsten van levende exemplaren bij de koelwaterinlaat van de kerncentrale bij Borssele. Langs het strand van Zuid-Holland werd dit bijzondere visje dit jaar zesmaal gevonden, viermaal op de Maasvlakte en tweemaal op de Zandmotor bij Monster. Uit Noord-Holland werd dit zeepaardje dit jaar negenmaal gemeld.

Groet, Jelle

Van: René van Rossum
vrijdag 2 okt. 2020

Met Kauwen die hem/haar voortdurend op de hielen zaten kwam deze Rode Wouw prachtig aanvliegen vanuit het zuiden.
Ging over de zeereep, nabij telpost De Puinhoop, langzaam richting noord en lande op een duintop in de zeereep van de Coepelduynen!
In 50 jaar trektellen op telpost De Puinhoop heb ik dit niet eerder gezien dat een Rode Wouw ging zitten.
Vrijwel ieder jaar hebben we er 1-4 overtrekkend en op 31 oktober 2018 zelfs een groep van 8 naar zuid. Een dag hiervoor had Casper Zuyderduyn ook al een groep van 10 naar zuidoost.

Vriendelijke groet,
René

Nieuw in de Jan Verwey bibliotheek

Jelle van Dijk

Harvey van Diek & Hein van Grouw 2020. **Zwarte merels witte merels. Albinisme en andere kleurafwijkingen bij vogels.** Uitgeverij Noordboek, Gorredijk. 160 pagina's. Prijs € 22,50

Al vele jaren heeft Harvey van Diek, die je rustig de 'huisfotograaf' van Sovon kunt noemen, grote belangstelling voor afwijkend gekleurde vogels. In dit boek is een mooie selectie uit zijn verzameling afgebeeld. Voor de bijschriften en een begeleidende tekst zocht hij contact met Hein van Grouw, curator van het Britse Natural History Museum in Tring, die ook al jarenlang kleurafwijkingen bij vogels bestudeert. Het resultaat van hun samenwerking is een fraai geïllustreerd boek over albinisme en aanverwante zaken.

Het boek begint met verhalen uit de tijd van Linnaeus, toen men bij afwijkend gekleurde vogels al snel aan een nieuwe soort dacht. Het dierenrijk moest uiteraard ordelijk worden ingedeeld. Pas toen er meer mensen naar vogels gingen kijken en de natuurhistorische musea grote verzamelingen hadden aangelegd, werd duidelijk dat het bij 'witte raven' en 'zwarte pauwen' niet om aparte soorten ging.

Het boek maakt duidelijk dat het bij 'witte vogels' lang niet altijd om echte albino's gaat. Een echte albino heeft ook rode ogen en op de foto's is te zien dat juist de oogkleur dikwijls nog normaal is. Dat een wit verenkleed de voortplanting niet in de weg staat, wordt ook fraai in beeld gebracht met bijvoorbeeld een foto van een normale Kauw met een vrijwel witte partner. Behalve veel of weinig wit als afwijking, komt ook een verkleuring naar bruin of grijs regelmatig voor. Zo staat de 'bruine' Kauw, die jarenlang langs de Koningin Wilhelminaboulevard was te zien, ook in dit boek afgebeeld. Behalve gebrek aan pigment komt het ook voor dat een vogel te veel melanine heeft. Hierdoor krijgt de vogel een afwijkend donker verenkleed.

In de tekst wordt nader ingegaan op het ontstaan van kleurafwijkingen en of kleurmutaties erfelijk kunnen zijn. Voor een stukje erfelijkheidsleer (pas op pagina 74) moet de lezer hier niet terugschrikken. Interessant zijn kleurafwijkingen die ontstaan door ongezond voedsel. Jonge kraaien die eenzijdig met 'straatvoer' worden grootgebracht, krijgen nogal eens witte vlekken op de uitgroeiende hand- en slagpennen. Als ze na het uitvliegen in natuurgebieden gaan foerageren, krijgen ze bij de eerstvolgende rui toch nog compleet zwarte veren! Zo'n verhaaltje tussendoor is leuk, maar dit neemt niet weg dat het lezen van de tekst een zeker doorzettingsvermogen vraagt. Maar ook als je het boek doorneemt en alle bijschriften leest, ben je al heel wat wijzer geworden over dit intrigerende verschijnsel.

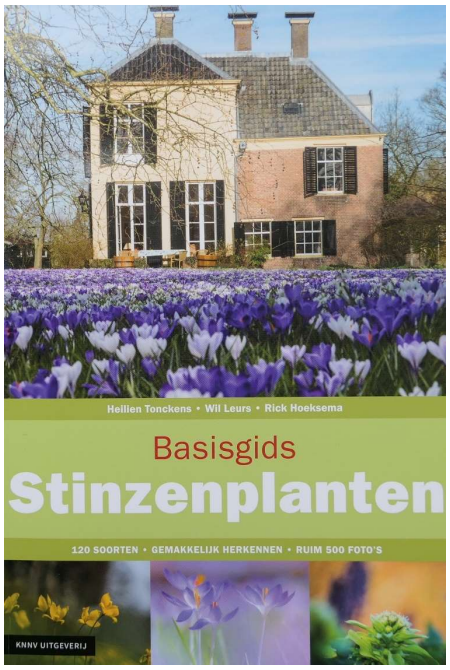

Hellien Tonckens, Wil Leurs & Rick Hoeksema 2020. **Basisgids Stinzenplanten**. KNNV Uitgeverij Zeist. 188 pagina's. Prijs € 23,50.

De KNNV Uitgeverij heeft er goed aan gedaan een boek over stinzenplanten op de markt te brengen. De oude garde heeft wellicht nog de klassieker "Stinzenplanten" van Piet Bakker en Evert Boeve uit 1985 in de kast staan, maar dat boek is al vele jaren alleen nog antiquarisch te krijgen. Voor de stinzenplanten in Fryslân verscheen in 2008 wel een nieuw boek, dat overigens in 2020 in een nieuw jasje verscheen.

De nieuwe basisgids behandelt meer soorten en biedt met ruim 500 foto's ook veel meer illustraties dan het boek dat Natuurmonumenten in 1985 liet verschijnen. Het begrip stinzenplant wordt door de samenstellers ruim opgevat. Bij stinzenplanten gaat het om aangeplante soorten op landgoederen en boerenerven die in het voorjaar in bloei komen. Dan verwacht je in deze gids geen soorten als Gewone berenklauw, Look-zonder-look, Zevenblad en Grote brandnetel. Deze algemene inlandse soorten vestigen zich uiteraard wel op natuurlijke wijze in het stinzenmilieu. Wat onder een stinzenmilieu wordt verstaan, komt uitvoerig aan de orde in het hoofdstuk "Historie van de stinzenflora".

Van elke soort is een serie foto's opgenomen, vaak met detailfoto's om bepaalde kenmerken goed in beeld te brengen. Bij veel soorten is ook een foto van de plant in zijn omgeving opgenomen. Jammer dat die foto's vaak wat klein zijn afgedrukt.
Bijzonder in dit boek is de aandacht voor de rijke verscheidenheid aan soorten binnen bepaalde families. Zo zijn van het geslacht *Allium* de volgende soorten te vinden: Daslook, Armbloemig look, Bochtig look, Driekantige look en Berglook. Volgens de schrijvers is ook de aanwezigheid op landgoederen van bepaalde grassen als Schaduwgras, Bosgierstgras, Bergbeemdgras en Reuzenzwenkgras op aanplant terug te voeren.
De literatuurlijst achterin het boek noemt een mooie rij publicaties over stinzenplanten in ons land. Daarbij is ook het rapport dat Martien de Graaf in 1990 publiceerde onder de titel "De stinzenflora van Leiden en noordelijke omgeving".
Liefhebbers van de stinzenflora hebben met dit nieuwe boek een inspirerende gids in handen gekregen. Maar ruim het boek van Piet Bakker en Evert Boeve nog niet op, zeker als je in het voorjaar wel eens landgoederen langs de Utrechtse Vecht wilt bezoeken.

Keller V. Herrando S, Vořišek P. *et al*. 2020. **European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change**. Uitgegeven door European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona. 976 pagina's. Prijs € 90.

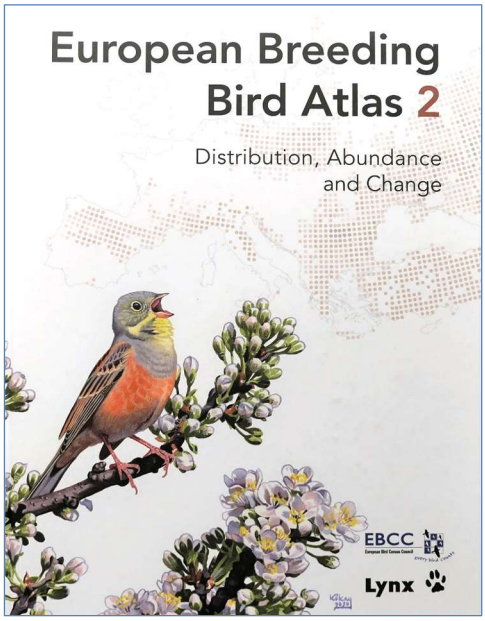

In 1997 verscheen de eerste Europese broedvogelatlas. De nieuwe atlas is groter, dikker en met 4,5 kg ook zwaarder. Maar dat het boek hierdoor wat onhandig in gebruik is, vergeet je direct als je het boek openslaat. In een atlas gaat het vooral om kaarten en dat is hier dik in orde. Vogelsoorten met een ruime Europese verspreiding krijgen vrijwel steeds drie kaarten. De eerste laat de aanwezigheid in de ruim 5000 onderzochte 50x50 km-blokken zien, waarbij in veel gevallen de kleur van de stip een verwijzing is naar de talrijkheid. De tweede kaart laat met groentinten zien in welke delen van Europa de besproken soort het talrijkst is. De derde kaart, helaas in het kleinste formaat, vind ik persoonlijk het meest interessant. Deze kaart kleurt de blokken rood waar de soort vergeleken met de eerste atlas verdwenen is; met blauw wordt aangegeven in welke blokken de soort zich na 1997 vestigde en de kleur grijs geeft aan dat de soort in beide atlasperioden daar als broedvogel is vastgesteld.
Verder valt direct op dat Turkije nu ook deel uitmaakt van het onderzochte gebied. Dit voegt veel kennis toe over de verspreiding van vogels in het mediterrane gebied, terwijl bovendien te zien is hoever typische soorten van het Midden-Oosten tot in Turkije doordringen. Het meest opvallend is toch wel de gigantische toename van informatie uit de landen van Oost-Europa, inclusief Europees Rusland en de Kaukasus-landen.
De tekst is beknopt en zeer informatief. Zo wordt bijvoorbeeld bij de Reuzenstern verteld dat de verspreiding rond de Oostzee veel ruimer is dan langs de noordkust van Zwarte Zee en Kaspische Zee, maar dat het in eerstgenoemd gebied vaak gaat om een enkel broedpaar of één kleine kolonie per 50x50 km-blok, terwijl in het zuidelijke deel van het verspreidingsgebied de Reuzenstern vooral in flinke kolonies broedt waardoor soms meer dan 1000 paren in een blok te vinden zijn.
Dat het kaartbeeld bij veel soorten is veranderd, komt vooral door de invloed van de opwarming. Zo rukt de Bijeneter verder op in Midden-Europa en hebben Roodborsttapuit en Vuurgoudhaantje Zuid-Scandinavië bereikt. Dat andere zuidelijke soorten zich niet verder noordwaarts vestigen, komt vermoedelijk door het ontbreken van geschikt biotoop. Zo zal de Rode Rotslijster ten noorden van het huidige broedgebied vergeefs zoeken naar schaars begroeide, stenige vlakten met 'rocky outcrops'.
Minstens zo belangrijk als de verschuiving vanuit het zuiden is de uitbreiding vanuit het oosten. Voor zangertjes zoals Grauwe Fitis, Bladkoning, Struikrietzanger, Kleine Spotvogel en Blauwstaart zien we nu pas hoe ruim de verspreiding in het noorden van Europees Rusland is. Dat vanuit dit enorme gebied de Oostzeelanden steeds verder worden gekoloniseerd, is goed uit de kaarten af te lezen.
Naast het opschuiven van de verspreidingsgrens naar het noorden van zuidelijke soorten zou je ook een dergelijke verandering verwachten wat de zuidgrens van het broedgebied van noordelijke soorten betreft. Die zuidgrens is bij nogal wat noordelijke soorten opvallend constant (bijv. Noordse Nachtegaal, Taigagaai, Smellleken). Het doet me direct denken aan het proefschrift van Wil Tamis uit 2005 ("Changes in the flora of the Netherlands in the 20th century") waarin de toename van zuidelijke plantensoorten en het (nog) niet verdwijnen van noordelijke soorten wordt beschreven.
De sterke terugloop van onze boerenlandvogels is niet duidelijk uit de kaartbeelden af te leiden. Dat komt vooral door de schaal waarmee is gewerkt. Er verschijnt al een stip op de kaart als er één broedgeval in het 50x50 km-blok is vastgesteld. Ook met een afname van ruim 90% voor de Veldleeuwerik in ons land, vallen er op de Europese kaart met 50x50 km-blokken geen hiaten in de verspreiding binnen onze grenzen. Hetzelfde geldt voor Kievit, Grutto en Patrijs. Bij de laatste soort is het interessant te lezen dat de stand van deze soort in een land als Frankrijk nauwelijks te volgen is door het uitzetten van 1,5 miljoen vogels per jaar (naast 3 miljoen Rode Patrijzen) ter verhoging van het jachtplezier.
Het moge duidelijk zijn dat deze atlas een mijlpaal is in de Europese samenwerking wat de kennis van vogels betreft. Het is een boek dat je steeds weer zult raadplegen als je iets meer over een bepaalde soort wilt weten.

BMP-telling Gijs Kokkieshoek 2020

Geïnventariseerd door Jan Jacobs, Marinka Onderwater en Edgar de Vries

Gijs Kokkieshoek (Sovonplot nr. 318) ligt in de uiterste zuidwesthoek van de AWD. Het heeft een oppervlak van 47,6 ha, waarvan ca. 7 ha gemengd bos, met voornamelijk Berk, Ratelpopulier, Abeel en Meidoorn. De kavel telt ca. 7 ha struweel van Duindoorn en Kruipwilg en 'n nog steeds toenemend oppervlak van kaal stuifzand waarop veel nieuwe Helm tot ontwikkeling komt. Het aantal stuifkuilen is verder toegenomen. Verder bestaat de begroeiing uit Duinriet, Zandzegge en veel mos. In het terrein staan veel solitaire Meidoorns en een afnemend aantal Vlieren.
We zien met grote regelmaat Konijnen en zo nu en dan een Ree en een Vos. Dit jaar telden we 125 Konijnen, dat is meer dan 11 Konijnen per telronde. Ook zien we zo nu en dan Zandhagedissen.
Het terrein wordt sterk begraasd door Damherten. In het gebied is begin 2020 een deel van ruim 2 ha met grof gaas afgezet waardoor Damherten dit gedeelte (exclorure) niet meer binnen kunnen komen. AWD wil hier monitoren wat de invloed is van de begrazing door Damherten op de plaatselijke flora en fauna.

Tabel 1. Broedvogels Gijs Kokkieshoek 2011-2020

soort	2011	2012	2013	2104	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Buizerd			1					1		
Houtsnip			1	1						
Houtduif	1		2	2		1	1	3	1	3
Koekoek		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Groene Specht		1								
Gr. Bonte Specht	1	1	1	1	1		1	3		1
Boomleeuwerik	7	7	10	7	8	9	8	10	9	9
Veldleeuwerik	1									
Oeverzwaluw										6
Boompieper	2	1	1	6	2	1	1	2	2	4
Graspieper	3	3	3	4	4	2	4	2	3	3
Witte Kwikstaart				2	2			1	1	
Winterkoning	3	2	1	2	3	1	1	2	1	1
Heggenmus	16	14	16	16	18	21	10	10	9	8
Roodborst	2				1	2	2		1	3
Nachtegaal	13	11	15	17	14	14	11	7	7	7
Zwarte Roodstaart	1									
Gekr. Roodstaart	2	4	2	6	2	5	5	4	3	6
Roodborsttapuit	1	5	4	3	4	4	1	4	5	5
Merel	7	5	7	8	6	5	7	9	6	6
Zanglijster	1	1	1		1	1		3	1	
Sprinkhaanzanger		1								
Braamsluiper	5	4	3	2	5	1	3	4	4	4
Grasmus	14	11	17	21	16	17	12	13	9	8
Tuinfluiter				1					1	
Zwartkop	3	2	1	1	1	4	2	2	1	1
Tjiftjaf	4	2	3	4	3	2	2	2	1	1
Fitis	12	17	26	32	22	12	21	11	18	13
Staartmees	1			1						1
Glanskop								1		
Pimpelmees	3	2	3	3	3	4	1	4	3	4
Koolmees	7	10	10	11	8	7	9	11	11	15
Gaai		2	2	2	3	2	1	2	2	1
Ekster	2	3	2	1	1					
Kauw		1								
Zwarte Kraai	2	4		1	1	1	1	2	3	3
Vink	3	7	6	5	4	2	5	8	6	8
Groenling				1					2	1
Putter					1		1			
Kneu	5	4	10	6	4	5	3	12	9	7
Goudvink			2							
Appelvink								1		
aantal soorten	**27**	**27**	**27**	**29**	**27**	**24**	**25**	**28**	**27**	**27**
aantal territoria	**122**	**126**	**151**	**168**	**139**	**124**	**114**	**135**	**120**	**130**

Tussen 3 maart en 20 juni hebben we 11 telrondes gelopen, waarvan een ochtendbezoek en een avondbezoek. Bij de start op 3 maart werden we direct getrakteerd op de uitbundige zang van de Boomleeuweriken die toen al volop aanwezig waren. De Boomleeuwerik zorgde evenals vorig jaar voor 9 territoria. De Boompieper verdubbelde in aantal tot 4 broedparen en de Graspieper leverde net als in 2019 weer 2 broedparen op.
De Gekraagde Roodstaart verdubbelde naar 6 territoria en de Roodborst ging van 1 naar 3 broedsels. Ook de Houtduif ging van 1 naar 3. De Koolmees deed het ook goed en ging van 11 naar 15 territoria. Na jaren van afwezigheid hadden we in het Rozendel weer een Staartmees als broedvogel en ook was de Grote Bonte Specht daar weer aanwezig.
Enkele soorten deden het dit jaar minder goed of waren zelfs afwezig, zoals de Zanglijster, de Tuinfluiter en de Witte Kwikstaart. Het avondbezoek op 20 juni heeft helaas niet tot waarnemingen van Houtsnip of Nachtzwaluw geleid.
Elk jaar kijken we weer uit naar de Tapuiten. Zoals gewoonlijk foerageerden er in de tweede helft van april nabij het Schapendel weer een aantal van deze mooie vogels, dit jaar maximaal 4. Alle waren mannetjes. Op 15 mei zagen we daar een vrouwtje bij een konijnenhol, maar een mannetje was daar niet meer te vinden. Bij het volgende bezoek was ook het vrouwtje verdwenen. De Roodborsttapuit daarentegen was heel succesvol met 5 territoria, verspreid over de hele kavel.
De Fitis ging weer sterk achteruit van 18 naar 13 territoria. Deze sterk fluctuerende soort heeft mogelijk last van de sterke begrazing van de Damherten. Ook de Grasmus ging verder achteruit, een trend die al jaren aan de gang is bij de struweelbewonende zomergasten. De overige soorten waren min of meer stabiel.
De grootste verrassing kwam dit jaar uit een heel andere en onverwachte hoek. Er waren in de voorgaande winter grote stuifkuilen ontstaan. (Zie foto op pag. 14.) Deze nieuwe stuifkuilen, tot 20 meter lang en meer dan 3 meter diep, waren voor Oeverzwaluwen kennelijk aantrekkelijk genoeg om voor nestlocatie te dienen. Op 3 plaatsen in Gijs Kokkieshoek hebben deze zwaluwen nestholtes gemaakt en zijn er gaan broeden. Dit resulteerde in 6 broedgevallen bij een totaal van 20 nestgangen. Niet alle nestgangen waren diep genoeg om een veilige nestplek te bieden en bij een aantal waren predatiesporen van vossen te zien. Ook uit de Coepelduynen (Hein Verkade) en Hollands Duin (SBB) is melding gemaakt van broedkolonies van Oeverzwaluwen in nieuwe stuifkuilen. Het zijn deze verrassingen die het inventariseren zo leuk en spannend maken.
Andere leuke waarnemingen waren foeragerende Haviken en Buizerds die waarschijnlijk buiten onze kavel broedden. Ook was er meerdere keren een biddende Torenvalk boven ons gebied te zien. Op 14 april vloog er een Watersnip op uit de begroeiing en een week later zagen we een zingende Keep in het Rozendel. Op 26 mei vloog een Velduil over.

Wij kijken terug op een mooie en geslaagde inventarisatie, met meestal prima weersomstandigheden. We verheugen ons weer op het broedseizoen in 2021.

Stuifkuil met oeverzwaluwnesten in Gijs Kokkieshoek – foto: Edgar de Vries

Boeveld-west BMP 2020

Willem Baalbergen en Martha Baalbergen

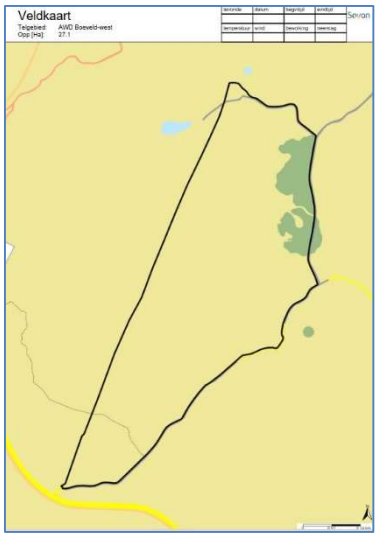

Veldkaart BMP Boeveld-west

BMP Plot 489, grootte 27,1 ha

De telling is dit jaar gedaan zonder de medewerking van Jan Veefkind, dat was even wennen. Hij durfde het in verband met Corona niet aan. Om die reden is mijn dochter Martha ingevallen. Zij woont in het Langeveld en kent de zang van de vogels inmiddels redelijk goed. Soms sloot zich de Belgische vriendin van mijn kleinzoon aan; ook zij is een natuurmens. Normaal lopen wij heen over het verharde pad en het Finlayweggetje en terug over de hoge duinen aan de zeezijde. Dit voorjaar ging het terug over het gedichte Van Limburg Stirumkanaal. Over de route is nog even contact geweest met Jan Willem van Sovon. Het was hem opgevallen dat er in het midden van het plot nauwelijks broedgevallen zijn. Overigens is dat ook in andere jaren het geval. De resultaten wijken niet veel af met andere jaren.
Wel missen we de Blauwborst als broedvogel. De genoemde vriendin stelde eenmaal een exemplaar vast, maar deze viel buiten de prijzen.

	BMP Boeveld-west 2010 t/m 2020										
Soort / Jaar	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Blauwborst	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-
Boomleeuwerik	1	2	2	2	2	3	3	4	3	3	4
Boompieper	-	-	2	1	2	1	2	3	2	2	3
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Braamsluiper	1	3	2	1	1	2	1	2	2	3	2
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ekster	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Fitis	14	11	14	11	9	11	8	13	7	8	10
Gaai	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Gekraagde Roodstaart	-	-	2	1	2	2	2	3	2	4	2
Goudvink	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grasmus	9	9	7	7	10	8	10	8	7	7	4
Graspieper	3	2	2	2	2	2	2	2	3	2	4
Grote Bonte Specht	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Heggenmus	6	5	8	6	7	5	5	3	4	5	2
Houtduif	-	2	1	-	-	1	2	1	1	1	-
Kneu	5	3	1	1	2	2	2	3	2	2	3
Koekoek	1	1	1	-	1	-	1	1	1	-	1
Koolmees	3	3	2	2	3	3	3	4	4	4	4
Merel	4	2	3	1	2	3	2	4	3	-	1
Nachtegaal	8	8	6	6	6	7	4	4	3	3	5
Pimpelmees	1	2	-	-	-	-	-	1	1	1	2
Putter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rietgors	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roodborst	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Roodborsttapuit	2	3	3	3	2	3	4	3	2	4	3
Sprinkhaanzanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2
Tuinfluiter	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Vink	4	3	2	2	4	3	3	8	5	5	5
Winterkoning	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-
Zanglijster	-	-	1	1	-	1	2	-	-	-	1
Zwarte Kraai	1	1	-	1	1	1	1	2	1	1	1
Zwartkop	1	-	1	-	2	1	2	1	2	1	1
Totaal territoria	**71**	**65**	**64**	**52**	**62**	**61**	**67**	**74**	**59**	**59**	**62**
Totaa aantal soorten	**23**	**21**	**22**	**19**	**21**	**19**	**26**	**22**	**23**	**19**	**22**

BMP Tabel Boeveld-west 2010 t/m 2020

BMP-onderzoek 2020 van het Hoekgatterduin en Schrama

Leo Schaap, George Hageman en Jaap Deelder

De foto's zijn van George Hageman

Het Hoekgatterduin, 49,1 ha groot, ligt direct links na de ingang van de AWD de Zilk. Direct grenzend aan de andere kant van het Oosterkanaal ligt Schrama met een grootte van 30,6 ha. Zie onderstaande kaart. Beide percelen zijn onafhankelijk van elkaar geïnventariseerd tussen ongeveer half maart en half juni. Het kanaal valt binnen het Hoekgatterduin.

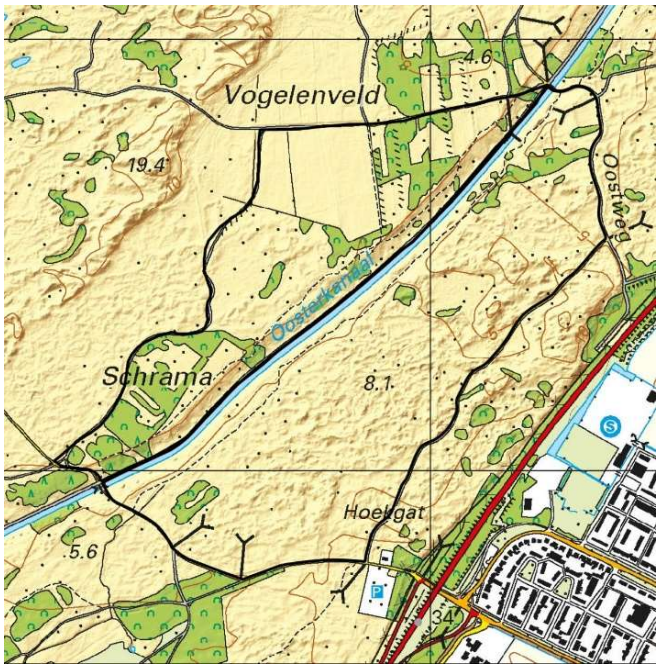

Grenzen van Hoekgatterduin en Schrama

Het voorjaar en broedseizoen 2020 was net als de vorige twee jaren erg droog en heeft mogelijk bijgedragen aan het resultaat. Langs het kanaal vindt veel uitwisseling plaats van struweelvogels. Dubbel getelde territoria zijn dan ook niet uit te sluiten. De Damherten worden ook geteld en voor het eerst is een substantiële achteruitgang geconstateerd. Zie daarvoor het verslag in de Strandloper van september 2020. Het konijn begint in deze plots een grote zeldzaamheid te worden.

Hoekgatterduin

Aan het Hoekgatterduin werden tussen 16 maart en 4 juni 10 bezoeken gebracht. Op 2 juli een avondbezoek voor de Houtsnip. Totaal resulterend in 8 normbezoeken.
Het Hoekgatterduin is in de loop van de tijd steeds kaler geworden. In stand blijven de twee eikenbossages in het noorden en het zuiden van het Hoekgatterduin.

BMP Hoekgatterduin 2016 - 2020					
Soort/Jaar	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Boomkruiper	5	2	2	2	3
Boomleeuwerik	9	8	9	7	6
Boompieper	8	13	11	9	6
Braamsluiper	3	2	3	5	1
Buizerd	0	0	0	0	1
Ekster	1	0	1	1	3
Fitis	24	23	21	17	13
Gaai	3	2	4	2	1
Gekraagde Roodstaart	10	9	8	10	6
Glanskop	2	0	0	0	0
Grasmus	8	11	9	9	9
Grauwe Gans	0	0	0	0	1
Groene Specht	1	0	0	2	0
Groenling	1	0	0	1	0
Grote Bonte Specht	7	5	4	3	4
Grote Lijster	0	1	0	1	1
Halsbandparkiet	2	0	0	0	0
Heggenmus	6	9	6	5	7
Holenduif	1	1	1	0	0
Houtduif	3	4	4	2	2
Houtsnip	2	0	1	2	2
Kleine Bonte Specht	1	0	0	0	0
Kneu	3	3	2	3	1
Knobbelzwaan	0	0	0	0	1
Koolmees	12	14	11	8	10
Krakeend	0	1	0	0	1
Kramsvogel	0	0	0	1	0
Kuifeend	2	0	0	0	0
Meerkoet	1	1	0	1	3
Merel	6	4	4	4	3
Nachtegaal	3	2	2	4	1
Nijlgans	0	0	0	0	1
Pimpelmees	11	10	9	4	6
Putter	1	1	0	0	0
Roodborst	4	5	0	1	5
Roodborsttapuit	4	3	3	4	3
Sijs	2	0	0	0	0
Staartmees	2	2	1	0	0
Tjiftjaf	1	3	1	1	1
Torenvalk	1	0	0	0	0
Tuinfluiter	3	6	3	4	3
Vink	13	14	14	13	13
Wielewaal	0	1	0	1	1
Wilde Eend	2	3	2	3	3
Winterkoning	5	6	4	2	2
Witte Kwikstaart	3	2	1	0	1
Zanglijster	1	2	0	1	0
Zwarte Kraai	4	4	3	2	2
Zwartkop	0	2	3	1	4
Totaal territoria	**181**	**179**	**147**	**136**	**131**
Totaal soorten	**40**	**34**	**29**	**34**	**36**

Tabel 1. Territoria en soorten Hoekgatterduin.

Wat blijft staan zijn de grotere en stevige bomen. Daarnaast komen de Adelaarsvarens ieder jaar op en breiden zich uit omdat damherten ze niet lusten. Het kaler worden is begonnen met begrazing door schapen, later door het ruimen van de Amerikaanse Vogelkers en vervolgens door de vele Damherten die alles kaalvreten. Ook dit jaar is de stand weer achteruitgegaan. Zie Tabel 1.

Op zoek naar Roodborsttapuiten.

Er zijn dit jaar een paar bijzondere soorten genoteerd; Houtsnip, Wielewaal, Grote Lijster en Buizerd. De Buizerd is overduidelijk thuis in Schrama, hier is sprake van een dubbel territorium. Grote Lijster is tot 3 keer toe zingend in het Hoekgatterduin waargenomen resulterend in één territorium. De Wielewaal is aan de oostkant gehoord, één keer heel goed en luid zingend. Waarschijnlijk een doortrekker. Er komen overigens op www.waarneming.nl best aardig wat meldingen binnen van de Wielewaal maar wel verspreid over de hele AWD. De periode is beperkt, tot eind juni, een aanwijzing dat het hier gaat om doortrekkers.

Regenboog boven Hoekgatterduin.

De Houtsnippen waren op 2 juli erg actief, er werden meerdere baltsvluchten boven de adelaarsvarens gezien. Dit jaar weer wat meer watervogels die door Avimap als territorium werden aangemerkt, er zijn echter geen nesten gevonden of pullen gezien. Veel soorten vertonen een afnemende trend. Van de Nachtegaal bleef slechts 1 territorium over.

Schrama

Aan Schrama werden tussen 18 maart en 12 juni 10 bezoeken gebracht, 6 bij zonop en drie in de ochtend, resulterend in 7,5 normbezoeken. Schrama, met een grootte van 30,6 ha, heeft veel bos, wordt flink door Damherten begraasd maar dat heeft tot nu weinig effect op de rijke vogelstand. Omdat er weinig Vogelkers stond heeft het veel minder te lijden gehad van het verwijderen ervan. De struiken langs het Oosterkanaal zijn nog intact en veel dichter dan aan de overzijde. De bossen zijn gemengd en bevatten veel loofhout. Er zijn opstanden van Eik, Den, Esdoorn en Ratelpopulier. Vooral de oude Ratelpopulieren zijn geliefd bij holenbroeders, omdat spechten er veel gaten in gehakt hebben. Van de soms zeer hoge bomen zijn er nogal wat die door stormen zijn neergehaald.
Schrama is recent pas vier keer achter elkaar onderzocht en een keer in 1994. Deze reeks is te klein om duidelijke trends aan te geven maar toont een de laatste vier jaar een opmerkelijk stabiel beeld.

BMP Schrama 2017 t/m 2020				
Soort / Jaar	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Boomkruiper	5	6	6	8
Boomleeuwerik	1	6	2	4
Boompieper	6	5	3	7
Bosuil	-	1	1	1
Braamsluiper	2	-	-	-
Buizerd	1	-	-	1
Fitis	8	7	7	8
Fluiter	1	-	1	-
Gaai	1	2	1	2
Gekraagde Roodstaart	9	6	8	7
Grasmus	5	3	4	1
Grauwe Gans	-	-	1	-
Grauwe Vliegenvanger	-	1	2	2
Groene Specht	1	1	1	-
Groenling	-	-	1	-
Grote Bonte Specht	5	5	6	6
Grote Lijster	-	1	1	2
Halsbandparkiet	1	3	2	-
Havik	1	1	1	1
Heggenmus	1	4	2	2
Holenduif	1	2	3	3
Houtduif	4	4	4	3
Kleine Bonte Specht	1	1	2	2
Koekoek	1	-	-	-
Koolmees	10	12	9	12
Merel	5	5	7	4
Nachtegaal	2	5	4	3
Nijlgans	1	1	2	1
Pimpelmees	8	8	13	9
Putter	1	-	-	1
Roodborst	5	6	2	9
Spreeuw	20	42	40	35
Staartmees	2	1	1	1
Tjiftjaf	9	8	6	6
Tuinfluiter	4	3	4	3
Vink	22	21	19	22
Vuurgoudhaan	-	-	-	1
Wielewaal	1	1	-	1
Winterkoning	8	10	6	7
Zanglijster	4	-	3	4
Zwarte Kraai	2	1	2	1
Zwartkop	3	9	6	6
Totaal territoria	**162**	**192**	**183**	**186**
Totaal soorten	**36**	**33**	**36**	**35**

Tabel 2 Territoria en soorten Schrama.

Uit bijgaande tabel2 blijkt dat het kleinere Schrama ruimschoots meer territoria kent dan het veel grotere Hoekgatterduin. Niet opmerkelijk komt dat vooral door de soorten van ‘Opgaand en gesloten bos’. Binnen deze groep speelt de spreeuwenkolonie een belangrijke rol met 20 tot

Meer waarnemingen van de Grauwe Vliegenvanger– foto: George Hageman

40 stuks. Het is moeilijk om in te schatten hoeveel het er echt zijn. Twee soorten deden beter, de Roodborst met een toename van 2 naar 9 stuks en de Boompieper van 3 naar 7 stuks. Voor de overige soorten waren de verschillen klein. Uitgezonderd de Grasmus met 1 territorium. Verdere bijzonderheden zijn de twee Kleine Bonte Spechten, twee Grauwe Vliegenvangers, twee Grote Lijsters, Wielewaal en Vuurgoudhaan.

Van al deze soorten geldt dat er maar één waarneming nodig is, weliswaar binnen de datumgrenzen, om tot een territorium te komen. Eén territorium Grote Lijster werd gevormd door 3 waarnemingen, de ander op basis van één waarneming. Dat laatste territorium valt waarschijnlijk samen met dat van het Hoekgatterduin. Het aantal waarnemingen van de Grote Lijster en dat van de Grauwe Vliegenvanger neemt toe.
Dit jaar kon van de Bosuil, Havik en Buizerd een nestplaats aangewezen worden. Net als vorig jaar konden er drie Haviken door Fred Koning worden geringd, ze zaten op vier eieren. Voor het buizerdnest was Fred te laat, het was al verlaten, omdat we het relatief laat ontdekten. Hij spotte op 19 mei vier juveniele Bosuilen waarvan er een paar nog zijn geringd. Op 25 juni vond hij één vers geplukte juveniele Bosuil in Schrama, waarschijnlijk door de Havik geslagen.

Spreeuwen gebruiken iedere holte – foto: George Hageman

De broedvogels van landgoed Offem in 2020

Hein Verkade

In 2020 is het landgoed Offem volgens de BMP-A methode geïnventariseerd op broedvogels. De laatste keer dat dit gebeurde was zeven jaar geleden in 2013. In de tussenliggende jaren zijn de nesten van Buizerd, Havik en Blauwe Reiger wel geteld.
Zeven jaar is een behoorlijk lange periode waarin veel kan veranderen in de samenstelling van de broedvogelbevolking. Zo wordt de ontwikkeling van de vogelstand o.a. beïnvloed door het beheer en de veroudering van het bos. De verwachting was dan ook dat het de echte bosvogels voor de wind is gegaan in die periode.
De omvang van de kavel is gelijk aan dat in 2013, toen het gebied ten oosten van de Nachtegaalslaan werd toegevoegd, waardoor het geïnventariseerde oppervlak steeg tot 44 ha. Hiertoe werd destijds besloten omdat dit open gebied werd beplant met brede elzensingels en meer vergroeide met de rest van het landgoed.
Het onderhoud van het bos is voortgegaan in de lijn die rond de eeuwwisseling werd ingezet. Steeds worden vakken gedund en deels beplant met Taxus en Hulst als nieuwe onder-begroeiing. Omgewaaide en dode bomen worden meestal opgeruimd en afgevoerd.
Het eens zo rustieke en verstilde Nachtegaalslaantje is onder invloed van de steeds verder oprukkende bebouwing rond Offem een geliefde trim- en hondenuitlaat-route geworden. De voormalige weilanden langs het laantje worden tegenwoordig gebruikt als honden-trainings-veld. Het is haast niet voor te stellen dat daar zo'n twintig jaar geleden een paartje Scholekster succesvol jongen groot bracht……. Tegenwoordig moet je er in de vroege ochtendschemer bij zijn om er vogels aan de grond te zien. Vele tientallen Kok- en Kleine Mantelmeeuwen foerageren dan op de grasvelden.

Methode

De vogels zijn geteld volgens de BMP-A methode van Sovon. Uitgangspunt hierbij is dat je het gebied om de tien dagen bezoekt en alle territorium-indicerende vogels invoert via het programma Avimap op de smartphone.

datum	starttijd	eindtijd	bezoektype
4-jan	21:30	22:00	nacht
27-jan	20:15	20:45	nacht
9-mrt	07:58	10:36	zonop
19-mrt	07:53	11:16	ochtend
27-mrt	07:22	10:41	zonop
5-apr	06:23	09:59	zonop
16-apr	05:49	10:00	zonop
24-apr	05:31	09:28	zonop
3-mei	05:13	09:21	zonop
8-mei	21:35	22:28	avond
16-mei	04:49	08:43	zonop
29-mei	06:49	10:19	ochtend
10-jun	06:55	10:28	ochtend

Figuur 1. Bezoekdagen en -tijden vogelinventarisatie landgoed Offem in 2020

Bezoeken in de ochtendschemer zijn favoriet omdat de meeste vogels dan druk bezig zijn hun territorium te bevestigen door intensieve zang. Dit geldt overigens niet voor alle soorten, want sommige komen wat later op gang. Daarom wordt tijdens een inventarisatieronde tweemaal de route gelopen. De eerst voor de vroege soorten als Merel, Zanglijster, Roodborst en Koolmees. De tweede ronde komen dan de uitslapers aan de beurt waaronder Groenling, Vink, Tjiftjaf en Zwartkop.
Tijdens 13 bezoeken werd in totaal 38 uur in het veld doorgebracht (figuur 1).

Grote bonte Specht – foto: George Hageman

Resultaten

In 2020 is het totaal aantal geldige territoria van alle vogelsoorten tezamen op 347 uitgekomen. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2013 toen 320 territoria werden geteld.
De verwachting dat juist de bosvogels flink zouden zijn toegenomen is deels uitgekomen. Zo zijn de aantallen van Grote Bonte Specht, Roodborst, Zwartkop, Tjiftjaf en Vink fors hoger dan in 2013 (figuur 2). Ook de vestiging van de Halsbandparkiet en Appelvink passen in dit beeld. De Halsbandparkiet wordt nogal eens als een concurrent van de Grote Bonte Specht gezien bij de verwerving van een nestplaats. Dit lijkt vooralsnog geen probleem op Offem.

soort	2013	2020		soort	2013	2020
Nijlgans	3	7		Staartmees	2	2
Krakeend	3	5		Fitis	2	1
Soepeend	4	2		Tjiftjaf	18	21
Wilde Eend	11	12		Fluiter	0	1
Fuut	1	2		Zwartkop	14	23
Blauwe Reiger	1	7		Tuinfluiter	5	2
Havik	1	1		Grasmus	1	0
Buizerd	2	1		Vuurgoudhaan	0	2
Waterhoen	5	5		Goudhaan	1	0
Meerkoet	11	7		Winterkoning	28	29
Holenduif	4	6		Boomklever	4	2
Houtduif	8	7		Boomkruiper	11	10
Turkse Tortel	3	2		Merel	44	22
Koekoek	1	0		Zanglijster	13	11
Bosuil	2	1		Grauwe Vliegenvanger	0	3
IJsvogel	0	1		Roodborst	20	34
Grote Bonte Specht	5	8		Huismus	1	0
Groene Specht	2	1		Heggenmus	12	11
Halsbandparkiet	0	5		Witte Kwikstaart	0	2
Gaai	3	5		Boompieper	0	1
Ekster	2	0		Vink	8	13
Kauw	3	0		Appelvink	0	4
Zwarte Kraai	2	2		Groenling	8	4
Pimpelmees	24	23		Kneu	0	1
Koolmees	27	36		Putter	0	2
				Totaal	320	347

Figuur 2. Aantal territoria van de broedvogels van Offem in 2013 en 2020

Andere typische bosvogels als Boomklever, Merel en Zanglijster hebben echter een behoorlijke veer gelaten, de eerste twee zijn zelfs gehalveerd in aantal! Een mogelijke verklaring voor de achteruitgang van de lijsterachtigen is het Usutuvirus dat vooral onder Merels veel slachtoffers maakt. Lang werd gedacht dat dit vooral een probleem is in het oosten en zuiden van het land, maar ook het westen lijkt er dus niet aan te ontkomen. De Groenling heeft een soortgelijk probleem, namelijk *Trichomoniasis beter bekend als 'het Geel'*, een aandoening aan de luchtwegen. Ook deze soort kachelt achteruit op Offem.

Als er één soort is waar ik hoge verwachtingen van had dan was het wel de Boomklever. Zij doen het in heel Nederland erg goed en profiteren van het steeds ouder wordende bos. Ook op Offem zou je denken. Maar nee, juist een halvering van het aantal. Daar komt nog eens bij dat de vogels zich opvallend weinig lieten horen, en dat voor een actieve zanger. Een verklaring geven is niet eenvoudig, maar er is wel een mogelijke aanwijzing. Hierbij komt de Halsbandparkiet wel als mogelijke nestconcurrent om de hoek kijken.

Boomklevers en Halsbandparkieten maken zelf geen nestholte, maar bewonen holtes die door andere, voornamelijk Grote Bonte Spechten, uitgehakt zijn. Deze laatste kunnen als het nodig is, bijvoorbeeld door concurrentie, zelf een nieuwe nestplaats creëren. Als daarna de Halsbandparkiet en de veel kleinere Boomklever hun oog laten vallen op een holte, dan trekt de Halsbandparkiet aan het langste eind. Zo was een oud spechtenhol in de beroemde reuzenwilg op Offem eerst door Boomklevers en het jaar erop door Halsbandparkieten bezet. Een paar jaar eerder gebeurde iets dergelijks op landgoed Calorama, opgetekend in 'de Strandloper' van december 2017. Beide soorten hadden interesse in een oud spechtenhol. De parkieten trokken aan het langste eind. Het is te vroeg om te beweren dat Boomklevers last hebben van Halsbandparkieten, maar wel iets om in de gaten te houden.
Hout- en Holenduif zijn nu vrijwel even talrijk op Offem, wie had dat ooit gedacht. De achteruitgang van de Houtduif wordt nogal eens toegeschreven aan de komst van de Havik, een echte duivenliefhebber. Deze predatiedruk lijkt de Holenduif minder te raken, mogelijk door zijn meer verscholen nestplaats en leefwijze. Tegenwoordig zoekt de Houtduif steeds meer de bebouwde omgeving op, waar de Havik (nog) niet durft te komen.
In de lijn der verwachting is de Tuinfluiter, een typische struikbroeder, achteruitgegaan. Zijn favoriete broedplek in de nieuwe aanplant achter de Nachtegaalslaan is inmiddels uitgegroeid tot een bos, waar zijn neef de Zwartkop zich meer in thuis voelt.
Leuk was een klassiek geslaagd broedgeval van de Witte Kwikstaart in of direct rond het landhuis zelf. Eerst verscheen een zingend mannetje gevolgd door een druk foeragerend paartje op de gazons rond het huis en nog weer later met de uitgevlogen jongen. Het tweede toch geldige territorium was veel minder concreet.
Ronduit verrassend was de vestiging van de Grauwe Vliegenvanger en de Vuurgoudhaan op Offem. Tot in de jaren tachtig was de Grauwe Vliegenvanger een onregelmatige broedvogel. Daarna verdween hij net als op veel andere plekken in Nederland. Waarom de soort zich dit jaar plotseling opnieuw vestigde is nog een raadsel. Waren de omstandigheden in het overwinteringsgebied in Afrika gunstiger waardoor meer vogels overleefden? Wie het weet mag het zeggen. Opvallend was dat de vogels net als vroeger rond het landhuis en langs de Nachtegaalslaan zaten.
De komst van de Vuurgoudhaan ligt iets meer in de lijn der verwachting. Zij nemen al een aantal jaren toe in Nederland. Maar een vestiging op Offem, daar had ik nou niet direct op gerekend. Ze doken steeds op dezelfde plekken op, zongen geregeld en je kreeg echt het gevoel dat ze een vaste broedplaats hadden gevonden. Dat was met de Goudhaan in 2013 wel anders. Slechts éénmaal zong de vogel nét binnen de datumgrenzen in een paar sparretjes. De kans dat dit tóch een late doortrekker betrof lijkt aannemelijk.
Ook in 2020 kunnen bij diverse geldige territoria vraagtekens worden gezet. Zo werd éénmaal net binnen de datumgrenzen een druk zingende Fitis in een stukje struikgewas in het bos gehoord. Vermoedelijk is dit toch een late doortrekker geweest.
Een ander probleemgeval is de Boompieper die zich steeds ophield rond de brug over het Westeinde, op de grens van het bos en het naastgelegen bouwterrein. Waarschijnlijk een ongepaard mannetje dat genoegen moest nemen met een wel heel marginaal terrein voor een Boompieper. Maar het was wel genieten van zijn langdurige en uitbundige zangvluchten. Bij gebrek aan losstaande bomen streek de vogel regelmatig neer op lantaarnpalen.

Liveatlas

Tot 2017 waren veel vogelaars druk bezig met het verzamelen van gegevens voor de nieuwe Vogelatlas. Sovon heeft het gat wat daarna dreigde te ontstaan ingevuld met een geheel nieuw project met als titel 'liveatlas'. Het is zeer laagdrempelig en je kunt er op ieder moment op elke plek in Nederland op verschillende niveaus aan meedoen. Peter Spierenburg heeft er uitgebreid over geschreven in een van de vorige strandlopers. Inmiddels zijn er vele tienduizenden

Sperwer – foto: Piet Broekhof

‘liveatlas-rondjes’ ingevoerd via de app, wat een schat aan nieuwe informatie heeft opgeleverd.
Zelf heb ik een route door landgoed Offem uitgezet omdat ik wat meer te weten wilde komen over de vogels buiten de broedtijd. Vervolgens start je in het voorjaar met de BMP-telling. Wat nu met liveatlas? BMP is aan veel regels gebonden zoals maximaal één telronde in tien dagen. Wat gebeurt er in de tussenliggende periode allemaal. Aldus besloot ik steeds een liveatlas ronde te lopen tussen twee BMP-rondes in. Dit bleek een nuttige actie want het leverde veel extra informatie op die soms bruikbaar was tijdens de volgende BMP-ronde. Bij BMP voel je steeds een bepaalde tijdsdruk. Je moet opschieten want anders is de korte zangperiode van de Merel alweer voorbij……
Liveatlas werkt veel relaxter. Hoor je een verdacht geluidje, of vermoed je een verborgen levende soort dan neem je daar de tijd voor. Zo komen lastig te inventariseren soorten met een lage trefkans vanzelf bovendrijven. Denk hierbij aan de Sperwer, de Staartmees, de Glanskop en de Kleine Bonte Specht, allemaal soorten die in lage dichtheden op Offem voor kunnen komen, maar zich moeilijk laten zien of horen.
De Sperwer is tijdens een liveatlas-ronde ontdekt, nog wel een baltsend paartje ! Na gericht zoeken lukte het de vogels tijdens een volgende BMP-ronde nogmaals in het vizier te krijgen. Door de aanwezigheid van Haviken gedroegen de Sperwers zich zeer heimelijk en kostte het de grootste moeite om nogmaals een glimp van de vogels op te vangen. Verrassend was daarnaast de waarneming van een cirkelende Sperwer en een Havik boven Offem op 18 april vanuit polder Hoogeweg. Zo kom je mede dankzij liveatlas tot de conclusie dat er in ieder geval sprake was van een territorium van een paartje Sperwer op Offem. Zij hebben BMP echter niet gehaald……..te weinig geldige waarnemingen tijdens de rondes. Maar die eenmalig zingende Fitis in het struikje wel……..dat voelt niet goed.
Een andere lastige soort is de Staartmees. Volgens BMP twee geldige territoria, waarvan ik er ook nog eens één op het spoor kwam via liveatlas. Maar als de waarnemingen van liveatlas de BMP zouden mogen aanvullen, dan zouden er vier geldige territoria op Offem zijn geweest, keurig ruimtelijk verdeeld over het landgoed!
Kleine Bonte Specht en Glanskop werden ook tijdens de liveatlas rondes niet waargenomen, je kunt nu met grotere zekerheid vaststellen dat zij er echt niet voorkomen, helaas.
Na dit experiment kun je concluderen dat de BMP-methode geschikt is voor algemene, actieve en zichtbare soorten, maar voor lastige soorten ontoereikend is. Deze soorten beperken zich echter niet alleen tot het bos, wat de denken van een notoire onderduiker als de Patrijs in het bollenland!
Deze ervaringen hebben tot het volgende voorstel aan Sovon geleid. Biedt een BMP-teller de mogelijkheid om naast de BMP-rondes extra rondes te lopen waarbij alleen een beperkt aantal nader omschreven lastige soorten worden geteld, waardoor een reëler beeld over het voorkomen van die soorten ontstaat dan nu het geval is. Je laat het huidige BMP-protocol dus gewoon in stand, maar voegt er iets aan toe. Ik ben natuurlijk benieuwd naar hun reactie.

Staartmees – foto: Piet Broekhof

BMP-telling Noordduinen-oost in 2020

Maud van der Veen

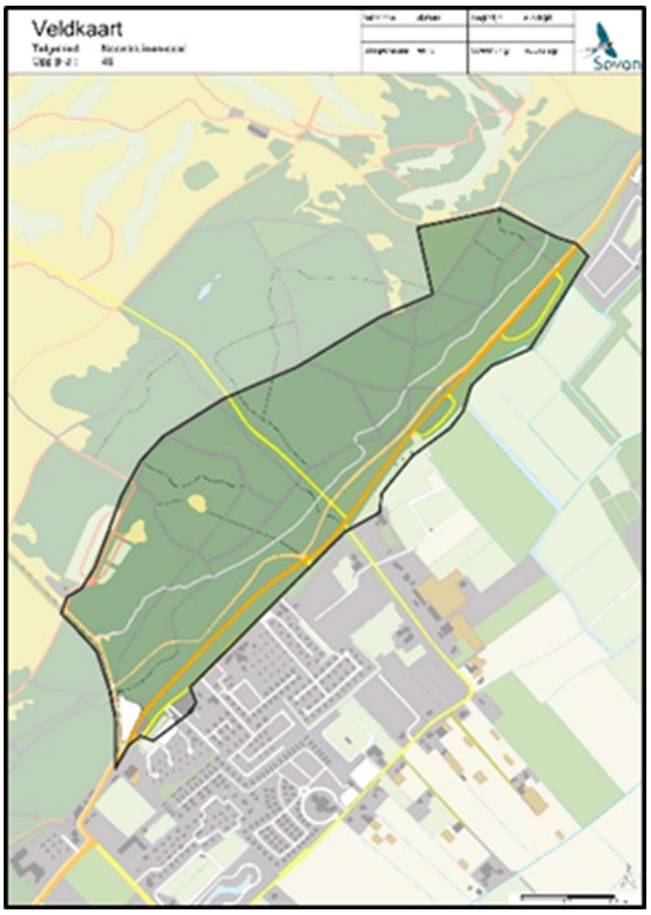

De kavel Noordduinen-oost (46 ha) ligt langs de Randweg en strekt zich uit van de parkeerplaats bij de Duindamseslag tot aan fietspad dat dichtbij de Stay-Okay op de Randweg uitkomt. De westelijke begrenzing ligt langs het bospad dat van het Piet Florisdal tot aan het fietspad bij de Noordwijkse Golfclub loopt.
De kavel is in de jaren 1989 – 1995 geïnventariseerd en daarna 23 jaar niet meer. Sinds 2018 wordt het weer geïnventariseerd.

Het gebied is een gemengd bos waarin Oostenrijkse en Corsicaanse dennen de overhand hebben. Deze dennen zijn hier gepoot in de periode 1930-1960. In de loop van de tijd is het karakter van het bos gewijzigd van een monotoon dennenbos in een meer open gemengd bos. Alleen langs de Weideweg (de toegangsweg naar de golfclub) is eikenbos aanwezig dat stamt uit de periode van de eerste aanleg. Behalve Zomereik treffen we verspreid over de kavel ook de volgende soorten aan: Beuk, Witte abeel, Grauwe abeel, Wilde lijsterbes en Gewone esdoorn. De onderbegroeiing bestaat vooral uit Amerikaanse vogelkers met hier en daar Zuurbes en verwilderde cotoneastersoorten.

Soort	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95		'18	'19	'20
Appelvink											1
Boomklever									4	3	
Boomkruiper	4	4	4	3	2	1			1	9	9
Boompieper	5	5	2								
Bosuil				1						1	2
Buizerd									1	1	1
Ekster	2								1		
Fazant	2	2	2	2	1	2	2				
Fitis	10	7	4	1	0	1	1		5	2	2
Fluiter		1									
Gaai	2	3	5	1	2	3	2		2	3	1
Glanskop	4	1	2	2	3	3	1		3	5	6
Goudhaan		1							1	3	
Groene Specht				1	1	1	1		1		
Groenling	1	2	4	3					3		1
Gr. B. Specht	2	1	1	1	1	2	1		6	12	9
Grote Lijster	2	1			1						
Halsbandparkiet									2	2	2
Heggenmus	2	3	3	2			1		3	8	1
Holenduif	1		2	2			1				
Houtduif	8	10	16	7	6	12	11		2	10	6
Houtsnip				1							
Kauw						1			2	1	
Koekoek											1
Koolmees	4	4	5	3	2	3	4		13	17	14
Kuifmees	3	4	4	2	2	3	2				
Merel	10	9	3	4	5	5	5		20	16	17
Nachtegaal	4	2	3				2				3
Nijlgans											1
Pimpelmees	2		1	1	2	1	1		9	19	16
Putter									1	1	
Roodborst	20	13	11	9	6	8	10		14	17	18
Staartmees				1					1		
Tjiftjaf	11	9	10	8	8	7	8		12	16	15
Tuinfluiter	1			1						1	
Turkse Tortel									2	1	1
Vink	9	11	8	9	10	7	4		21	29	23
Waterhoen										1	
Wielewaal											1
Winterkoning	13	10	4	3	5	6	10		16	23	26
Zanglijster	2					1	1		5	8	6
Zomertortel	1	2		1			1				
Zwarte Kraai	1	3	2			1	2		2	1	2
Zwarte Mees							1				
Zwarte Specht	1										
Zwartkop	5	5	3	5	3	3	3		9	18	15
Aantal territoria	**132**	**113**	**99**	**74**	**60**	**71**	**75**		**162**	**228**	**200**
Aantal soorten	**28**	**24**	**22**	**25**	**18**	**20**	**23**		**28**	**27**	**27**

Niet geteld

Opvallend observatie waren er dit jaar ook weer. Een halfuurtje zang van de Wielewaal in de vroege ochtend was natuurlijk top. Hij zat in het zuidoostelijk deel van dit gebied. Vorig jaar hoorde ik hem op het terrein van Sancta Maria. Hemelsbreed dus niet zo ver uit elkaar. En dan de oprukkende Nachtegaal. Vorig jaar hoorde ik ze ten westen van het telgebied, maar dit jaar werd het kennelijk te druk aan de kust en zocht hij kennelijk een goed heenkomen in de Noordduinen-oost.
Tenslotte was de Havik dit jaar weer aanwezig langs het fietspad bij de Noordwijkse golfclub. Maar dat valt buiten het telgebied.

Broedvogelinventarisatie Noordduinen-West Noordwijk 2020

Geïnventariseerd door Ezra Mandemaker en Arco Mandemaker

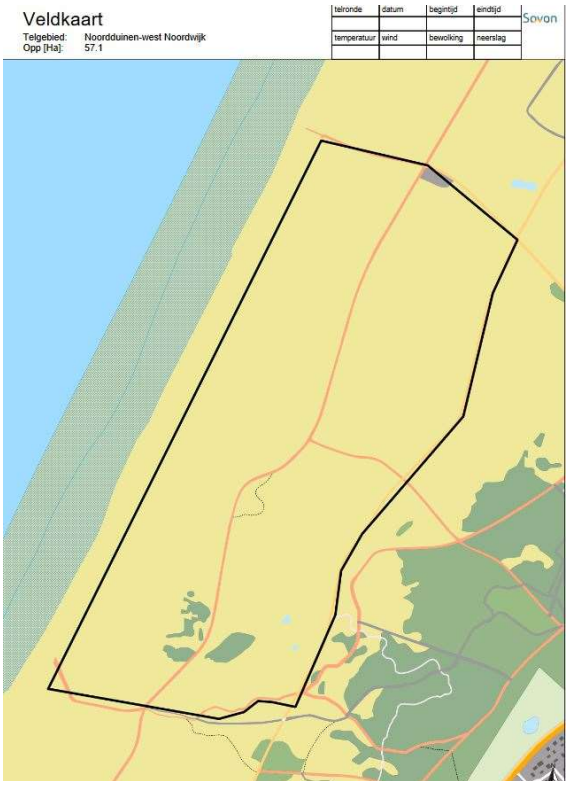

Veldkaart Noordduinen-west, 57 ha

De plot Noordduinen-West bevindt zich ten zuiden van de Duindamseslag (Afrit 24) tussen het Noordzeestrand (ten westen), het fietspad dat in de lengterichting door de Noordduinen loopt (ten oosten) en de zuidgrens die ter hoogte van Afrit 23 ligt. De Oorlogsweg, een wandelpad waarlangs uitzichtpunt Kachelduin is gelegen, verdeelt het gebied qua grootte in enigszins gelijke helften. Beide helften hebben een eigen karakter. De zeereep, het deel ten westen van de Oorlogsweg, laat zich beschrijven als droog duinlandschap met goed ontwikkelde struwelen met Duindoorn, Vlier en Wilde liguster. Het terrein ten oosten van de Oorlogsweg heeft een veel opener structuur. De door Staatsbosbeheer uitgevoerde werkzaamheden in het kader van Programma Aanpak Stikstof (PAS) (eind 2018/ begin 2019), hebben het open karakter van dit oostelijke deel van het plot versterkt, hetgeen door de werkzaamheden voorafgaande aan het telseizoen van 2020, waarbij iets ten zuiden van de Duindamseslag een programma rondom de bestrijding van exoten als de Zwarte Engbloem werd uitgevoerd, nog verder tot ontwikkeling kwam. Stuifkuilen ontstonden, duinvalleien werden ontdaan van ongewenste vegetatie en de wind kreeg vrij spel het zand te verstuiven van strand naar achterland.

Na de grote verrassingen die de BMP-A-telling van 2019 had laten zien voor dit gebied, begonnen wij met hooggespannen verwachtingen aan ons tweede BMP-seizoen. Ook het BMP-2020 bracht weer mooie momenten. Zo bleek tijdens een avondbezoek op 2 mei dat de Nachtzwaluw was teruggekeerd! Ratelend in een boomtop en druk foeragerend boven het plot liet deze mysterieuze verschijning zich voor de eerste keer dit seizoen bewonderen! En hij bleek niet alleen. Net als in 2019 werden er op sommige avonden zelfs twee gehoord! En er waren meer momenten die er dit BMP-seizoen uitsprongen. Nog maar net begonnen aan een zonsopgangbezoek op 21 mei, troffen we een baltsend paartje Kleine Plevieren aan boven het vanwege de verwijdering van exoten 'opengewerkte' deel van het plot, iets ten zuiden van de Duindamseslag. Uitgebreid lieten de plevieren zich bewonderen, duidelijk gecharmeerd van deze open zandvlakte. En daar bleef het die ochtend niet bij. Korte tijd later stonden we oog in oog met een Grauwe Klauwier! Tot onze verbazing was deze niet van plan zijn uitkijkpost op te geven voor een paar tellende BMP-ers en liet hij zich van heel dichtbij bekijken en horen. Tijdens de BMP-bezoeken die daarna nog zouden volgen, zagen we hem niet meer terug, maar deze ene ontmoeting bleek genoeg om een territorium te kunnen noteren. Hoewel de Houtsnip dit jaar niet in ons BMP werd waargenomen, was hij net aan de andere kant van het fietspad dikwijls te zien en te horen.

Nachtzwaluw Noordduinen-west, foto René van Rossum

BMP - Noordduinen-West - Aantal territoria																
Soort / jaar	**1984**	**1985**	**1986**	**1987**	**1988**	**1989**	**1990**	**1991**	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**	**1997**	**2019**	**2020**
Bergeend	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Blauwborst	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**0**
Boomleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	**6**
Boompieper	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Bosrietzanger	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Braamsluiper	0	3	2	2	1	2	2	2	2	12	4	3	2	4	11	**11**
Ekster	5	7	7	8	8	8	8	7	6	8	8	10	7	9	4	**1**
Fazant	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3	2	2	2	1	0	**0**
Fitis	21	14	13	16	24	22	16	10	7	7	9	10	11	14	30	**26**
Gaai	1	1	1	1	1	1	1	3	1	2	1	1	1	1	5	**3**
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**0**
Grasmus	15	15	11	17	21	15	13	10	9	12	11	10	9	13	45	**40**
Graspieper	12	7	7	6	9	18	22	17	22	17	16	22	9	16	19	**13**
Grauwe Klauwier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
Groenling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**0**
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**1**
Havik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Heggenmus	20	19	25	24	27	17	16	13	18	18	17	13	11	10	29	**33**
Houtduif	10	13	14	9	7	7	8	8	5	8	16	8	14	17	6	**1**
Houtsnip	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**0**
Kievit	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Kleine Plevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
Kneu	35	30	25	14	12	12	10	9	9	6	4	7	8	9	17	**12**
Koekoek	2	3	2	2	3	2	1	1	2	1	2	3	2	2	1	**1**
Koolmees	2	3	1	3	3	1	0	0	0	3	0	1	2	3	21	**13**
Kuifmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	**0**
Merel	5	5	6	3	5	6	3	2	2	4	7	6	2	4	11	**11**
Nachtegaal	6	9	14	16	13	11	11	15	14	12	16	17	20	14	54	**32**
Nachtzwaluw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**1**
Patrijs	2	4	3	3	2	3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	**0**
Pimpelmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	**6**
Ringmus	0	1	2	3	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	**0**
Roodborst	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	8	**4**
Roodborsttapuit	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	2	0	8	**8**
Sprinkhaanzanger	0	1	2	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Tapuit	5	4	6	6	7	9	7	6	2	4	6	8	4	5	0	**0**
Tjiftjaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	**1**
Torenvalk	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Veldleeuwerik	15	16	14	12	12	13	12	11	4	1	0	0	0	0	0	**0**
Velduil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Vink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	**4**
Wilde Eend	1	1	2	2	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Winterkoning	0	1	1	0	1	8	8	3	1	1	7	5	4	2	9	**6**
Wulp	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Zanglijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	**1**
Zomertortel	3	1	3	1	1	3	4	3	3	2	0	2	0	2	0	**0**
Zwarte Kraai	0	2	2	2	2	1	0	0	1	1	1	1	2	1	3	**0**
Zwartkop	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
Aantal territoria	**168**	**163**	**166**	**155**	**165**	**164**	**145**	**126**	**111**	**123**	**128**	**133**	**112**	**127**	**311**	**238**
Aantal soorten	**24**	**24**	**25**	**25**	**25**	**24**	**19**	**21**	**20**	**20**	**17**	**22**	**18**	**18**	**28**	**26**

BMP tabel met historische gegevens Noordduinen-west

Hoewel het BMP-2020 ten opzichte van 2019 een daling laat zien van het aantal territoria van Nachtegaal en Grasmus, waren deze twee soorten ook in 2020 goed vertegenwoordigd!

Kortom, het was weer een feest om dit plot te tellen en we kijken uit naar het nieuwe seizoen!

Tussen 7/3 en 17/6 werden in totaal 9 bezoeken afgelegd: 1 ochtendbezoek, 6 zonsopgangbezoeken en 2 avondbezoeken.

Nachtegaal in Noordduinen-west, foto Wiecher Mandemaker

Boomleeuwerik in Noordduinen-west, foto Wiecher Mandemaker

BMP Inventarisatie Noordwijkse Golfclub 2020

Johan Passchier en Max Hazenoo

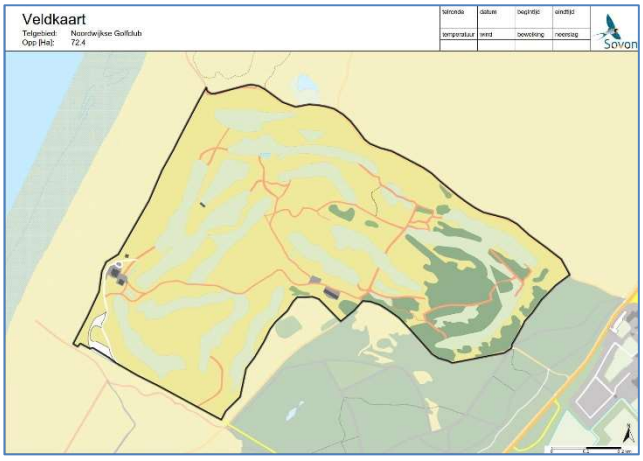

Veldkaart BMP Noordwijkse Golfclub

We hebben dit jaar 9 bezoeken afgelegd. Elk bezoek liepen we een vaste route waarbij we zoveel mogelijk delen van het gebied doorkruisten. De route liepen we wel iedere keer in tegengestelde richting.

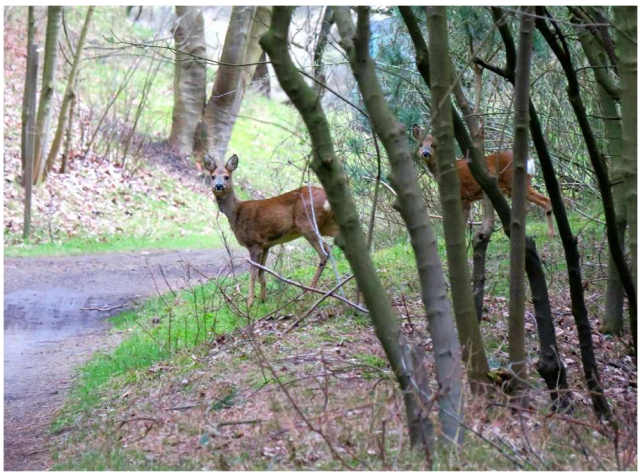

Foto 1 Reeën op en rond de baan - foto: Johan Passchier

Op 8 maart om 7.30 begonnen Max en ik onze eerste inventarisatie van dit jaar. Het was een bijzonder jaar, want door corona moesten we wachten op toestemming van het bestuur om ons onderzoek te kunnen voortzetten. Gelukkig kwam deze toestemming en konden we toch van start. De eerste bezoeken waren in koud en winderig weer met buien. Slechts Heggemus, Graspieper, een enkele Tjiftjaf en Boomleeuwerik lieten zich horen. Gelukkig waren er wel wat zoogdieren te zien. Opvallend veel Reeën liepen op en rond de baan naar voedsel te zoeken (foto 1), waarschijnlijk aangetrokken door de rust en het ontbreken van golfers. Langs hole 7 vlak langs het Daan Slooter pad zagen we op 21 maart een Boommarter razendsnel in de kruin van een den verdwijnen, vanwaar hij of zij ons goed in de gaten bleef houden (foto 2). Een erg bijzondere waarneming, daar deze marterachtige zich zelden laat zien. Ook Konijnen waren in grote getalen aanwezig op en rond de baan. We telden er meer dan 30 op een ronde. Elders in het duingebied was het Konijn dit jaar lang niet zo talrijk, zo vernamen we van andere tellers.

Foto 2 Boommarter – foto: Johan Passchier

Natuurlijk waren er ook de Damherten, die bijna niet meer weg te denken zijn uit onze duinen. Op 31 maart hoorden we de Boompiepers weer zingen en zagen en hoorden we ook de appelvink. Een prachtige vogel die maar liefst 3 territoria blijkt te hebben op het terrein. Een toenemende populatie!
Op 10 april (start 6.45) was het een prachtige windstille ochtend en hoorden we de eerste nachtegalen, fitis en Gekraagde Roodstaarten (foto 3) en zagen we volop foeragerende tapuiten op doortrek. Tussen hole 2 en de green van hole 10 was een groep beflijsters neergestreken om naar voedsel te zoeken en energie op te doen voor hun verdere reis richting Scandinavië (foto 4). Op 20 april hoorden we de eerste grasmussen en braamsluipers. Twee bruine kiekendieven vlogen over, richting het noorden.

Foto 3 Gekraagde Roodstaart – foto: Johan Passchier

De Grote Lijsters zaten ratelend in de dennen langs hole 5 toen wij langsliepen. Dit alarmeren is vaak een teken dat ze jongen hebben. Die hebben we bij latere bezoeken ook gezien (foto 5). Op 10 mei hoorden we een Sprinkhaanzanger bij de green van hole 2. Een bijzonder geluid, dat we de afgelopen jaren hier niet gehoord hadden. Ook de Nachtegalen waren actief. Vooral tussen hole 1 en de zeereep en langs hole 2 en 3 op de grens met

De Blink was hun gezang te horen. Dit jaar telden we de vogels die buiten het terrein zaten, niet meer mee. Dit was op aanraden van SOVON. Op 22 mei deden we een avondronde bij windstil en warm weer. Helaas geen Nachtzwaluwen en Houtsnippen gezien of gehoord. Wel waren Zanglijster, Merel, Nachtegaal en Grote Lijster te zien en te horen. Vooral op het moment dat de zon onder ging waren ze erg actief en leken de dag massaal vaarwel te zingen, samen met de Rugstreeppadden. Toen het helemaal donker was, werd het stil en hoorde je zelfs geen

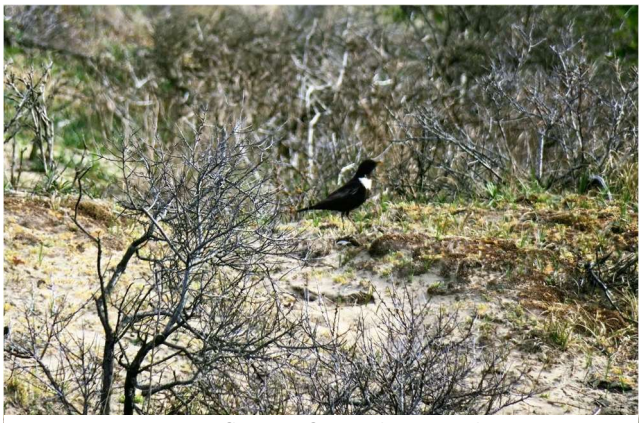

Foto 4 Beflijster – foto: Johan Passchier

Nachtegalen meer. Een Ransuil liet nog wel zijn "rolfluitachtige" roep horen vanuit het gebied rond de Stay Okay, ruim buiten ons plot helaas en een mooi moment om op de tast de parkeerplaats weer op te zoeken. Op 29 mei hadden we door omstandigheden ons laatste bezoek en zagen een redelijk aantal Roodborsttapuiten op verschillende plekken. Een typisch vogeltje voor dit gebied dat ook dit jaar weer heel wat territoria had. Ook de Koekoek was, zoals elk jaar, weer aanwezig en zwerft over het gehele gebied, op zoek naar gastoudergezinnen. Ondanks de rust door het ontbreken van golfspelers, lijkt het erop dat dit er niet toe heeft geleid dat er veel meer vogels op het terrein waren. De Nachtegaal hebben we dit jaar anders geteld. Hun aantal is dus minder door de manier van tellen. Tapuiten waren wekenlang aanwezig op de fairways en een mannetje heeft drie weken lang tevergeefs zijn best gedaan om een vrouwtje te lokken op de teebox van hole 10, tijdens de golf-Lock down. Helaas heeft hij het toch opgegeven en is doorgevlogen om zijn geluk elders te proberen. De Sprinkhaanzanger was een leuke herintreder en zo ook de Staartmees. In augustus werd door verschillende golfers regelmatig een Buizerd stel gezien met jong. Vorig jaar hadden we gezien, dat een Buizerd bezig was om een nest te bouwen maar dit jaar zagen we daar geen activiteit meer. We weten dus niet zeker of dit Buizerd stel op het terrein gebroed heeft. Het Havik paartje, dat vorig jaar net buiten het terrein broedde, hebben we alleen in maart nog gezien. Daarna leek het nest gekraakt door Nijlganzen. Helaas dit jaar ook geen Fazanten gezien of gehoord en ook het Zwartkopje ontbrak geheel.

Foto 5 Grote Lijster

BMP Noordwijkse Golfclub 1978 t/m 2020							
Soort / Jaar	**1978**	**2001**	**2007**	**2016**	**2018**	**2019**	**2020**
Appelvink	-	-	-	-	1	2	3
Boerenzwaluw	-	1	-	-	-	-	-
Boomkruiper	1	4	-	2	1	1	1
Boomleeuwerik	2	1	-	4	7	5	9
Boompieper	3	4	2	5	5	5	6
Bosrietzanger	-	-	-	-	1	1	-
Braamsluiper	-	-	3	-	3	5	3
Buizerd	-	-	-	-	-	1	-
Ekster	3	1	3	2	-	-	-
Fazant	5	1	3	-	-	1	-
Fitis	10	11	14	9	8	17	13
Fluiter	-	-	-	-	3	-	-
Gaai	1	2	1	1	1	1	-
Gekr. Roodstaart	-	-	-	1	2	6	4
Glanskop	-	-	-	1	1	-	-
Goudhaan	-	-	1	-	-	-	-
Grasmus	5	11	13	16	14	22	17
Graspieper	7	10	5	5	7	6	6
Groenling	-	-	-	-	1	2	4
Grote bonte specht	-	-	-	1	4	2	2
Grote Lijster	-	-	1	-	3	2	2
Havik	-	1	1	-	-	-	-
Heggenmus	13	8	9	13	14	16	13
Holenduif	-	1	2	-	1	1	2
Houtduif	25	9	8	3	1	3	2
Houtsnip	1	-	-	-	1	1	-
Huismus	5	-	-	1	-	-	-
Kievit	1	-	-	-	-	-	-
Kleine bonte specht	-	-	-	-	1	-	-
Kleine Karekiet	-	-	1	-	-	-	-
Kneu	20	11	11	9	8	5	5
Koekoek	1	1	1	1	1	1	1
Koolmees	1	1	3	5	6	6	8
Merel	7	9	8	6	9	10	6
Nachtegaal	5	7	13	16	7	15	9
Nijlgans	-	-	-	1	1	-	1
Patrijs	-	1	2	-	-	-	-
Pimpelmees	-	-	2	2	4	2	2
Putter	-	-	-	-	1	1	-
Ransuil	2	-	-	-	-	-	-
Ringmus	-	1	-	-	-	-	-
Roodborst	11	1	2	3	3	2	3
Roodborsttapuit	1	3	2	8	11	5	9
Scholekster	1	-	-	-	-	-	-
Spreeuw	2	-	-	-	-	-	-
Sprinkhaanzanger	-	1	2	-	-	-	1
Staartmees	-	-	1	-	-	-	2
Tapuit	4	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	1	1	4	7	6	6	3
Torenvalk	-	-	-	-	1	-	-
Tuinfluiter	1	-	-	-	1	1	-
Turkse Tortel	-	-	-	-	-	1	-
Veldleeuwerik	14	-	-	-	-	-	-
Vink	2	7	8	8	12	15	10
Vuurgoudhaan	-	-	-	-	-	2	-
Wilde Eend	13	1	1	-	-	-	-
Winterkoning	11	3	7	2	3	2	1
Witte Kwikstaart	1	-	-	1	6	1	2
Wulp	1	-	-	-	-	-	-
Zanglijster	1	-	1	1	2	3	3
Zomertortel	2	-	-	-	-	-	-
Zwarte Kraai	-	-	-	2	1	-	-
Zwartkop	-	1	1	2	2	3	-
Aantal territoria	**184**	**114**	**136**	**138**	**164**	**181**	**153**
Aantal soorten	**35**	**29**	**32**	**30**	**40**	**38**	**31**

Volgend seizoen hopen we weer te mogen inventariseren en zullen dan wat langer door gaan, tot in juni.

BMP Tabel 1978 - 2020

BMP-telling kavel Sancta Maria in 2020

Maud van der Veen

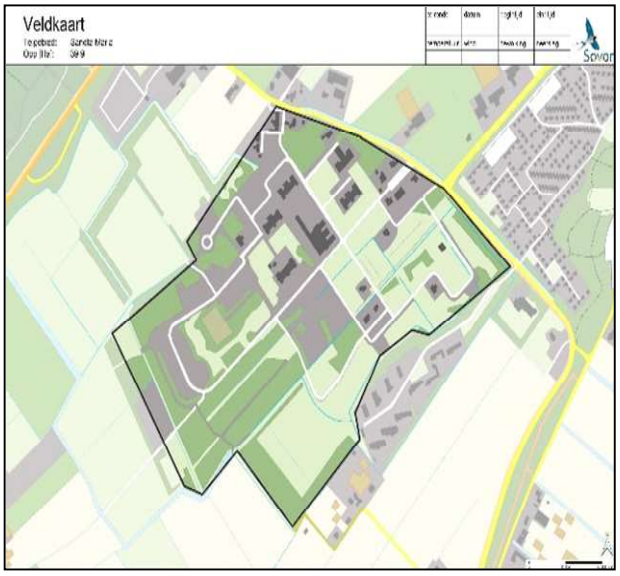

Veldkaart Sancta Maria

De kavel Sancta Maria (40 ha) ligt op het terrein van de vroegere psychiatrische instelling Sancta Maria aan de Langevelderlaan in Noordwijk. Na het vertrek van de laatste bewoners is het gebied ingrijpend veranderd. Het gehele terrein kwam in handen van een projectontwikkelaar die hier na 2010 startte met de bouw van een villapark onder de naam Landgoed Sancta Maria. Alleen de karakteristieke paviljoens uit de jaren dertig bleven staan.

Inmiddels is 75% van de kavels bebouwd en bewoond. De parkachtige aanleg onderging een metamorfose door het verwijderen van veel struikbegroeiing, het krachtig uitdunnen van het bomenbestand en het kappen van ruime bouwplaatsen in het bestaande bosareaal. Alleen de oude begraafplaats bleef onaangetast. Langs de nieuwe wegen zijn nieuwe bomen en struiken aangeplant. Bij de huizen worden inmiddels ruime tuinen aangelegd. Rondom de oude paviljoens liggen gazons met bloemen bollenperken.

Het oudere bomenbestand bestaat vooral uit Gewone esdoorn, Zomereik, Beuk, Grauwe abeel en Zwarte els. Langs de nieuwe wegen is onder andere Gelderse roos, Hortensia en Paulownia aangeplant. Op de oude begraafplaats staan nog enkele Oostenrijkse dennen.

Soort	'18	'19	'20	Soort	'18	'19	'20
Aalscholver	1			Meerkoet	2	4	5
Appelvink		2	1	Merel	21	18	21
Boerenzwaluw	1			Nachtegaal	2	1	1
Boomklever		1		Nijlgans		1	1
Boomkruiper	4	6	7	Pimpelmees	9	11	16
Bosuil		1	1	Putter	4	3	7
Buizerd	1	1		Roodborst	8	11	13
Ekster	1	2	2	Spreeuw	2	4	5
Fitis	1			Staartmees		3	
Gaai	2	3	2	Stadsduif	1	2	
Grasmus			1	Tjiftjaf	9	12	15
Groene Specht	1	1		Tuinfluiter	3	5	1
Groenling	2	7	6	Turkse Tortel	2	2	2
Grote Lijster		1		Vink	10	14	17
Halsbandparkiet	4	2	2	Waterhoen	2	1	2
Havik			1	Wielewaal		1	
Heggenmus	5	9	11	Wilde Eend	2	4	4
Houtduif	7	6	8	Winterkoning	14	21	23
Huismus	1	1		Witte Kwikstaart	3	4	3
Kauw	6	4	2	Zanglijster	6	8	7
Kleine Karekiet			1	Zilvermeeuw		1	1
Kneu		1	2	Zwarte Kraai		2	1
Koolmees	14	17	22	Zwartkop	9	17	14
Krakeend			1	**Aantal broedparen**	**170**	**219**	**234**
				Aantal soorten	**36**	**44**	**37**

De vogelstand lijkt weinig last te hebben van de veranderingen. Vooral tuinvogels doen het goed, maar in de rustigere uithoeken zijn nog steeds Havik, Zwarte Kraai en Bosuil te vinden. Zelfs de Nachtegaal vindt nog wat dicht struikgewas. En in de randen zijn zelfs de Kleine Karekiet en Grasmus opgedoken. Staartmees en Boomklever waren dit jaar echter niet aanwezig.

Kleine Karekiet – foto: Jan Hendriks

BMP-telling Golfbaan Tespelduyn in 2020

Maud van der Veen

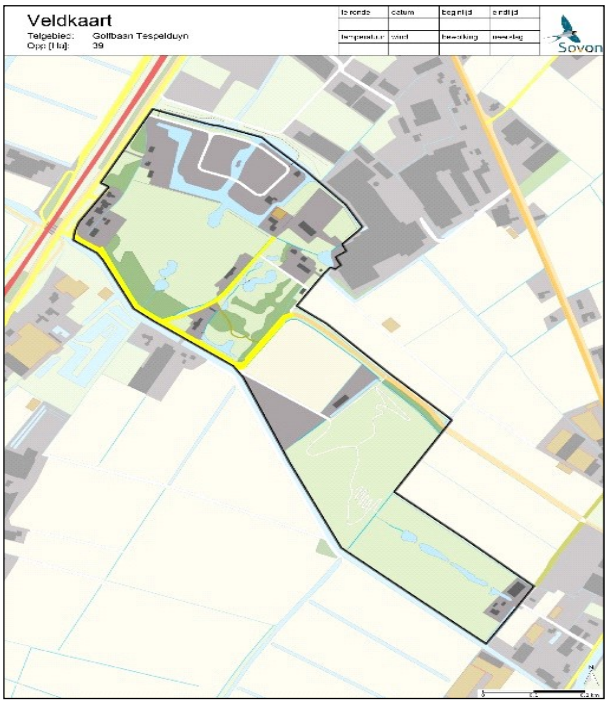

Veldkaart GolfbaanTespelduyn

De kavel Golfbaan Tespelduyn (39 ha) beslaat het terrein van Landgoed Tespelduyn en Golfbaan Tespelduyn in Noordwijkerhout. Het ligt ten noorden van het Steengrachtkanaal en is vrijwel geheel te overzien vanaf de Tespellaan en de Houtvesterslaan.
Opvallend is de hoge heuvel halverwege de N206 en de trekvaart. Dat zijn de restanten van een oude stortplaats. Inmiddels is het onderdeel van Golfbaan Tespelduyn. Een ander opvallend element vormt het eikenhakhoutbosje in de knik van de Tespellaan. Vóór 1950 waren er in de aangrenzende Hoogeveense Polder meer van zulke bosjes te vinden.
Een deel van dit kavel wordt in beslag genomen door brede stroken met struiken en wilde planten, zoals Schietwilg, Zwarte els, Vlier, Meidoorn, Lijsterbes en Vogelkers. Daarnaast zijn er veel waterpartijen en sloten, waarvan de waterkanten een gevarieerde oeverbegroeiing hebben.
Golfbaan Tespelduyn is GEO (Golf Environment Organisation) gecertificeerd en heeft in dat kader ambities geformuleerd om de natuur verder te verduurzamen. Het is interessant om door voortgezette inventarisaties te volgen of dat invloed heeft op de vogelstand.

Dankzij de verschillende biotopen heeft dit kavel een opvallend soortenrijke vogelbevolking. Er zijn inmiddels zo'n 100 verschillende soorten op en rondom Tespelduyn geteld.

Voor de BMP telling waren er dit jaar weer een paar leuke observaties. Het echtpaar Buizerd bracht in 2020 wederom met succes 2 jongen groot in het eikenbosje. Ook de patrijzen deden het goed. We zagen 2 Patrijzenpaartjes met kinderen op en rond de terp rondkuieren. De Huiszwaluwen nestelden nog steeds aan de achterzijde van de huizen langs de Tespellaan en de Herenweg. En de Boerenzwaluwen in de greenkeepersloods. De Nachtegalen bleken steeds meer gebruik te maken van de steeds dichter wordende bosjes langs het Steengrachtkanaal. En de Koekoek was dit jaar voor het eerst zeer frequent en luid aanwezig.
Misschien dat de stilte door de corona lockdown zorgde voor een zeer rustige start van het broedseizoen.

BMP Golfbaan Tespelduyn							
Soort	'18	'19	'20	Soort	'18	'19	'20
Blauwborst	5	1	3	Meerkoet	8	8	7
Boerenzwaluw	1	2	1	Merel	11	14	10
Boomkruiper	4	3	3	Nachtegaal		1	2
Bosrietzanger		1	6	Nijlgans	1	2	1
Braamsluiper			1	Patrijs		1	2
Buizerd	1	2	1	Pimpelmees	2	12	8
Ekster	1	5	3	Putter	4	10	7
Fazant	2	3	2	Rietgors	1	2	2
Fitis	6	12	12	Rietzanger	4	7	3
Fuut	1	1	1	Roodborst	2	5	6
Gaai	1		1	Roodborsttapuit		1	1
Gele Kwikstaart	1	1		Scholekster	2	3	1
Grasmus	2	9	7	Slobeend	1		2
Graspieper		1		Spotvogel		1	
Groene specht			1	Spreeuw	1	4	1
Groenling	1	4	4	Stadsduif	1		
Grote Bonte Specht	1	2	2	Tjiftjaf	5	7	9
Grote Canadese Gans	1		1	Torenvalk	1	1	
Heggenmus	8	9	11	Tuinfluiter	2	2	3
Houtduif	6	6	8	Tureluur		1	
Huismus	1	2	3	Turkse Tortel	1	1	1
Huiszwaluw	2	2	4	Veldleeuwerik	2	2	1
Kauw	4	4	4	Vink	5	12	11
Kievit	2	3		Waterhoen	1	3	4
Kleine Karekiet	3	8	8	Wilde Eend	4	7	1
Kneu	2	6	4	Winterkoning	9	15	16
Knobbelzwaan	1	1	1	Witte Kwikstaart	6	7	5
Koekoek			2	Zanglijster	2	6	4
Koolmees	6	9	12	Zwarte Kraai		1	1
Krakeend		2	4	Zwarte Roodstaart		1	1
Kuifeend	1		2	Zwartkop	5	9	11
				Aantal soorten	**49**	**54**	**55**
				Aantal territoria	**145**	**245**	**233**

BROEDVOGELINVENTARISATIE AWD WOLFSVELD-WEST 2020

Koene Vegter

Geïnventariseerd door Jaap Eisenga, Wim Plaatzer en Koene Vegter (verslag/foto's)

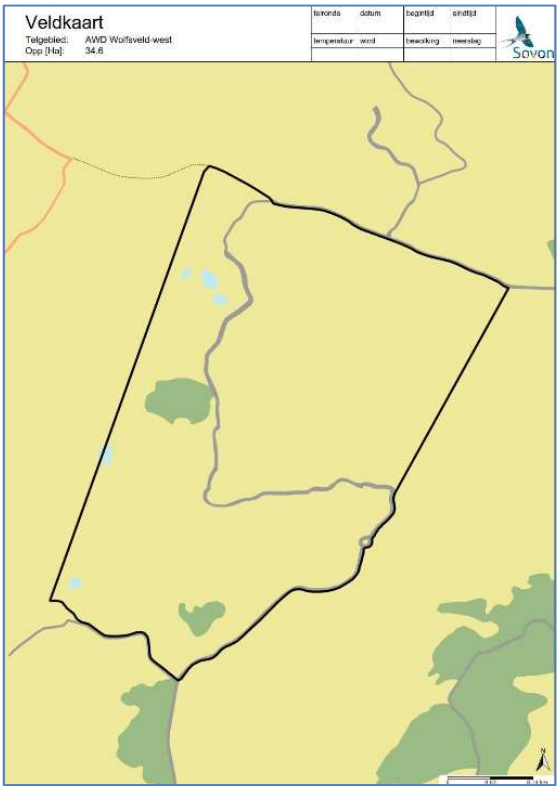

Veldkaart Wolfsveld-west, 34,6 ha.

Terreinomschrijving/algemeen

Het Wolfsveld ligt met zijn 35 hectare langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal en wordt verder begrensd door het Finleyweggetje aan de zuidoostkant en de Ruigenhoeker Schulpweg in het noorden. Het is een afwisselend geaccidenteerd terrein met een vijftal dellen, waaronder het Abelendel, het Spejendel , het Biezenvlak en het Ronde Vlak. Het kent een variatie aan begroeiing van Meidoorn, Berk, Duinliguster, Vlier, Ratelpopulier en oprukkende Duindoorn.

De basisbegroeiing van lage struiken en riet is enkele jaren geleden in diverse dellen grondig verwijderd. Ook is effect van verdroging en meer dood hout in toenemende mate waarneembaar.

Toelichting op de inventarisatie 2020

In dit bijzondere jaar waar veel zaken buiten de deur zijn weggevallen zoals vakantietrek naar het zuiden, concertbezoek en wat dies meer zij, is de broedvogelinventarisatie gelukkig als een van de weinige activiteiten overeind gebleven en dat willen wij natuurlijk graag zo houden. Wij kiezen daarbij voor het 1-2-3 model met soms combibezoeken, waar mogelijk gescheiden looptrajecten en/of grotere afstand van elkaar.

Dat heeft goed gewerkt en zo hebben wij in de periode medio maart tot begin juni 2020 onze gebruikelijke 10 bezoeken kunnen brengen aan dit afwisselende duingebied van ca. 7 tot 10 uur in de ochtend. In het begin is er nog veel nattigheid op de bodem te zien van de overvloedige regenval in februari/maart. Daarna is het vooral een droge en zonnige periode met niet al te veel wind. Geen temperaturen onder nul en diverse malen zelfs boven de 10 graden met een wind die vooral uit de oosthoek komt en geen enkele keer uit het meer gebruikelijke zuidwesten. Uiteindelijk leidt dit in 2020 tot in totaal 20 soorten met 115 territoria, waarmee in vergelijking met 2019 sprake is van iets minder soorten (1) maar duidelijk minder territoria (12). Zie ook de bijgevoegde tabel.

De Blauwborst zien we helaas niet dit jaar maar op ongeveer dezelfde plek – het Biezenvlak – kunnen we na diverse jaren de eveneens fraaie Rietgors weer bewonderen en beluisteren. Verder is over het algemeen sprake van kleine verschuivingen in de plus of de min met als meest opvallende resultaat duidelijk minder Heggenmussen en meer Vinken. Nu het beeld meer in detail:

In het begin van de inventarisatierondes zijn het vooral de Heggenmus met 8 broedgevallen (13 in 2019), de Koolmees met 13 (ook 13 in 2019) en de Vink met 13 (10 in 2019) die zich laten horen en zien. Een duidelijke daling bij de Heggenmus en een zekere stijging bij de Vink.

Later in het broedseizoen bestaat de gebruikelijke top drie voor deze biotoop opnieuw uit Nachtegaal, Fitis en Grasmus met resp. 12, 21 en 12 broedgevallen, versus 13,

BMP tabel Wolfsveld-west							
Soort / Jaar	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Blauwborst	-	1	1	-	-	1	-
Boomleeuwerik	4	5	4	5	4	5	5
Boompieper	3	3	2	2	3	8	7
Braamsluiper	2	2	2	3	3	2	1
Ekster	-	-	-	-	-	-	1
Fitis	28	21	15	21	17	23	21
Gaai	2	2	1	1	2	1	-
Gekraagde Roodstaart	2	3	3	1	3	4	4
Grasmus	20	22	15	13	11	14	12
Graspieper	1	2	4	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	-	-	-	-	1	-	-
Heggenmus	16	18	14	13	10	13	8
Holenduif	1	-	-	-	-	-	-
Houtduif	-	-	2	2	-	-	1
Houtsnip	-	-	-	-	1	-	-
Kneu	9	8	1	5	3	3	-
Koekoek	1	2	2	-	1	1	1
Koolmees	13	11	8	11	10	13	13
Merel	9	7	8	7	9	5	5
Nachtegaal	21	17	12	15	13	13	12
Nijlgans	-	-	1	1	-	-	-
Pimpelmees	1	2	4	3	2	-	-
Rietgors	-	-	-	-	-	-	1
Roodborst	-	-	1	1	-	-	1
Roodborsttapuit	2	1	1	2	2	3	3
Scholekster	-	-	-	-	-	-	-
Sprinkhaanzanger	1	-	1	1	1	-	-
Staartmees	1	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	5	3	2	2	3	3	2
Tuinfluiter	1	-	-	-	-	1	-
Turkse Tortel	-	-	1	-	-	-	-
Vink	13	11	12	13	15	10	13
Winterkoning	2	4	3	4	4	2	3
Zanglijster	1	-	-	-	1	-	-
Zwarte Kraai	1	2	1	1	2	1	1
Zwartkop	1	-	-	1	1	1	-
Totaal territoria	**161**	**147**	**121**	**128**	**122**	**127**	**115**
Totaal soorten	**27**	**22**	**27**	**24**	**25**	**22**	**21**

BMP Tabel Wolfsveld-west 2014 t/m 2020

23 en 14 in 2019. Bij alle drie dus een lichte daling in het aantal broedgevallen.
Hoger scoort dit jaar de Winterkoning met 3 (+1). Lager is het resultaat voor de Boompieper met 7 (-1), de Braamsluiper met 1 (-1) en de Tjiftjaf met 2 (-1). Idem als vorig jaar scoren de Boomleeuwerik met 5, de Koekoek met 1, de Gekraagde Roodstaart met 4, de Roodborsttapuit met 3, de Merel met 5 en de Zwarte Kraai met 1. Behalve de al genoemde Rietgors (voor het laatst gesignaleerd in 2013) komen ook de Houtduif, de Roodborst en de Ekster opnieuw in beeld.
Buiten de datumgrenzen of criteria vallend zien we een paartje Grauwe Gans, de Tapuit, de Kneu en de Zwarte Roodstaart. Helemaal gemist dit jaar worden diverse gasten uit het verleden: naast de al genoemde Blauwborst ook nog Zanglijster, Sprinkhaanzanger, Tuinfluiter, Zwartkop en Pimpelmees.
Overvliegend zijn waargenomen: Zilvermeeuw, Aalscholver, Canadese Gans, Nijlgans, Buizerd, Torenvalk, Kievit, Knobbelzwaan, Boerenzwaluw, Gierzwaluw en voor het eerst een groepje kwetterende Oeverzwaluwen.
Totalen van gespotte zoogdieren in 2020 zijn als volgt: 31 Konijnen en 181 Damherten (in 2019 nog 225!). Daarnaast zagen wij ook een Zandhagedis wegschieten en diverse Bastaardsatijnrupsen aan ons voorbij kruipen.
Hiermee komt een eind aan een bijzonder en voor ons al weer twaalfde inventarisatiejaar. In totaal is Avimap plot 325 AWD Wolfsveld-West inmiddels 35 keer geïnventariseerd, zo bericht ons Jan-Willem Vergeer, coördinator BMP van SOVON Vogelonderzoek Nederland. Hij benoemt dit als een prachtige reeks met zowel kwantitatief als kwalitatief goede resultaten. Nu daar zijn wij natuurlijk ook trots op en bij leven en welzijn hopen wij er volgend jaar zeker weer bij te zijn!

Een nat begin van onze broedvogelinventarisatie in maart

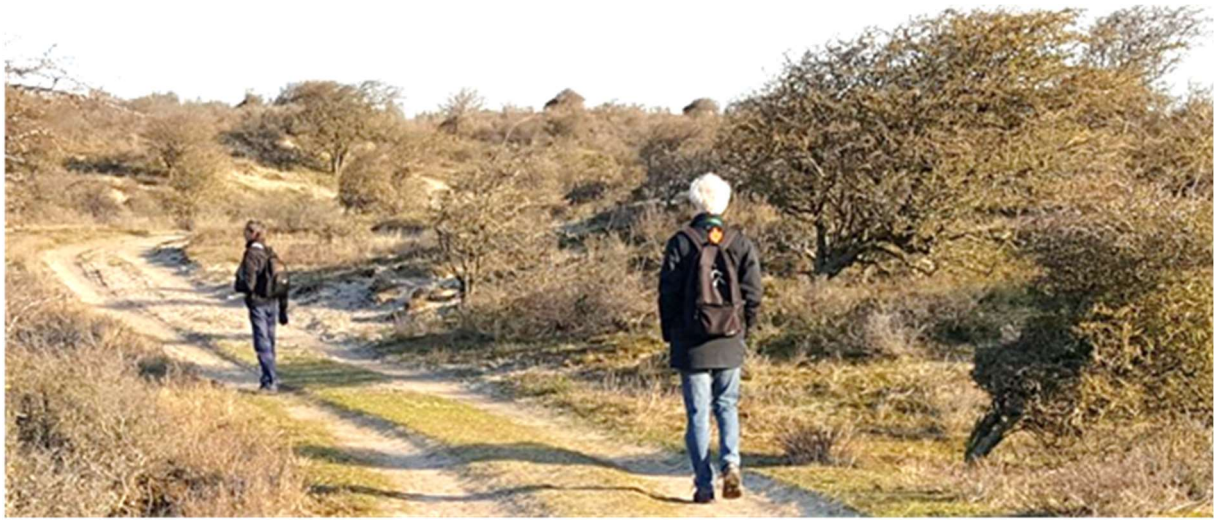

Observatie op gepaste afstand dit jaar

Verslag BMP Zuid-Hollands Landschap Vogelaardreef 2020

Jos Zonneveld en Gab de Groock

Overzicht BMP plot Vogelaardreef, 30,6 ha

Wat een vreemd jaar is dit geworden. Corona was alles wat de klok sloeg, apart rijden naar het Langeveld, daar weer minstens 1,5 meter afstand van elkaar houden, wat nog niet eens altijd meeviel!
Op 14 maart zijn wij begonnen met de eerste telling, nog vroeg natuurlijk, de wintergasten zijn er nog en dat vertaalde zich in veel roodborstjes, zo'n 11 stuks en veel winterkoninkjes. Veel algemene vogels zoals Koolmees 12x, Vink 10x, Zanglijster 8x, ook nog een Sijs. Totaal een 29 soorten met 105 waarnemingen, voor half maart zeker niet slecht.

Op 22 maart de 2e telling. De Tjiftjaffen liet zich al zien en horen met 7 waarnemingen, Glanskop met 4 waarnemingen. Een Rietgors was present bij met meertje links van de weg naar het Langeveld, 5x de Boomkruiper en 1x de Boomklever. Bij het huis was het alweer een kakofonie van vogels, Turkse Tortel, Groenling, Witte Kwikstaart, Houtduif, Zanglijster, Vink en Koolmees. Deze keer 25 soorten met 106 waarnemingen.
Op 31 maart de derde keer, daarbij werd de Kleine Bonte Specht gehoord en gezien, ook de Staartmees. De Dodaars was weer op zijn 'vertrouwde' plek, maar het was er maar één. Er was volop Tjiftjaf, Winterkoning en ook weer Glanskop.
Op 9 april was er al wat meer actie waar te nemen, 31 soorten dit keer, met o.a. Appelvink en Fazant. De Fitis was er weer, evenals de Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart en Zwartkop. Ook werd de Kleine Bonte Specht op twee plaatsen gezien.
Het was op 19 april de 5e keer inventariseren met 28 soorten. Nieuw was dit keer de Braamsluiper, al veel meer Fitissen en ook de Dodaars werd weer gezien, maar nog steeds maar één exemplaar! Zou het nog een broedgeval worden dit jaar, nadat vorig jaar een dode werd aangetroffen door Jan Jacobs?
Op 27 april, nu maar 25 soorten gezien en gehoord. Volop Zwartkop 12x, Vink met 19x en dan merk je toch dat het een beetje bij de normale soorten blijft.

Grauwe Vliegenvanger op nest. Foto: Jos Zonneveld

Op 7 mei was het de 7e keer. De Appelvink weer gezien en heeft Gab ook een Bonte Vliegenvanger gehoord, de eerste Grauwe Vliegenvanger is ook gezien en gehoord, de Nachtegalen lieten zich volop horen evenals 6x waarneming van de Zwartkop.
Op 17 mei werd er een Grauwe Vliegenvanger gezien op een nestje in een oksel van een tak, maar op zo'n beetje een meter hoogte, een broedgeval. Is niet goed afgelopen want de keer erna was er van het nestje niets meer te zien, leeggeroofd?? Wie zal het zeggen.
Op 25 mei werden er 29 soorten gezien en 129 soorten geteld. De laatste keer was op 1 juni, toen werden 21 soorten gezien en 66 waarnemingen geteld tijdens een avondbezoek. Toen werd er een Houtsnip waargenomen.
Wat waren nu de verschillen met de andere jaren en wat valt dan op? Er worden door AVI-map territoria berekend, waarvan we denken dat dit niet altijd klopt. Bijvoorbeeld de Kleine Bonte Specht, we denken niet dat er 3 broedgevallen zijn. Van de Wilde Eend zijn nooit jongen gezien, evenals van de Nijlgans en de Dodaars.
Wielewaal een broedgeval? Omdat hij is gezien en gehoord binnen de datumgrenzen wordt hij geteld. Dat geldt ook voor de Bonte Vliegenvanger die maar één keer is gehoord.

Dit jaar wat minder soorten dan vorig jaar maar ondanks het vroege laatste ochtend bezoek (25 mei), wat meer territoria. Dit zelfs ondanks veel meer drukte van wandelaars vanwege Covid 19 en daardoor ook veel meer loslopende honden. Dit jaar echter zonder Bosuil en Buizerd maar wel weer een Houtsnip, een Bonte Vliegenvanger en drie stuks Grauwe Vliegenvanger!

Dit jaar ook een Waterhoen. Foto Jos Zonneveld

BMP Langeveld-Vogelaarsdreef ZHL								
Soort	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Appelvink	1	1	1	1	-	1	2	1
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	1
Boomklever	-	-	-	1	1	2	3	2
Boomkruiper	2	2	3	5	9	8	9	11
Boomleeuwerik	-	-	-	-	-	1	-	-
Boompieper	5	3	5	5	2	-	6	3
Bosuil	1	1	-	1	1	-	1	-
Braamsluiper	1	4	-	-	1	-	-	1
Buizerd	-	-	-	-	-	1	1	-
Dodaars	1	1	1	1	1	1	-	1
Ekster	2	1	-	-	-	-	-	-
Fitis	20	10	15	14	13	11	10	7
Fluiter	-	-	-	-	-	-	1	-
Gaai	4	5	2	3	3	3	4	4
Gekraagde Roodstaart	4	4	3	7	9	6	5	6
Glanskop	3	3	1	4	2	1	1	3
Goudhaan	2	-	-	1	1	-	2	-
Grasmus	3	3	3	1	2	-	2	-
Graspieper	-	1	-	-	-	-	-	-
Grauwe Gans	-	-	1	2	4	4	1	1
Grauwe Vliegenvanger	-	1	1	-	1	-	2	3
Groene Specht	-	1	-	1	-	-	1	-
Groenling	2	2	4	2	2	2	3	4
Grote Bonte Specht	5	5	4	6	8	6	7	6
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	1	-	-	-
Grote Lijster	3	1	-	1	3	-	1	-
Halsbandparkiet	-	-	-	-	-	1	1	1
Heggenmus	7	9	9	11	7	4	3	6
Holenduif	2	2	2	2	3	3	4	3
Houtduif	11	9	9	13	8	10	10	7
Houtsnip	-	1	1	-	-		-	1
Huismus	1	1	-	-	-	-	-	-
Kauw	1	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Bonte Specht	-	2	1	1	1	1	1	3
Kleine Karekiet	3	4	6	4	4	5	3	2
Koekoek	1	-	1	-	-	-	1	-
Koolmees	17	19	19	21	18	17	20	15
Meerkoet	6	6	7	4	6	6	4	5
Merel	16	22	19	18	19	16	13	16
Nachtegaal	8	7	6	7	5	4	6	7
Nijlgans	1	1	1	-	-	1	-	1
Pimpelmees	9	10	11	10	13	12	16	14
Putter	-	-	-	1	2	-	1	1
Rietgors	2	-	-	-	-	-	1	-
Roodborst	7	13	12	12	10	14	13	19
Roodborsttapuit	-	-	-	-	1	-	-	-
Sperwer	-	-	-	-	-	-	1	-
Spreeuw	-	-	-	2	1	-	-	-
Sprinkhaanzanger	-	-	1	-	-	-	-	-
Staartmees	2	3	3	2	1	1	2	2
Tjiftjaf	17	18	16	15	13	12	11	10
Tuinfluiter	2	4	1	2	3	4	4	2
Turkse Tortel	1	1	1	1	-	1	3	1
Vink	15	19	19	14	18	18	17	21
Waterhoen	1	-	2	1	1	1	3	1
Wielewaal	-	-	-	-	-	-	1	1
Wilde Eend	3	4	2	2	1	2	1	2
Winterkoning	13	22	20	27	25	20	21	16
Witte Kwikstaart	1	1	3	2	3	4	4	2
Zanglijster	6	7	7	9	8	8	6	4
Zwarte Kraai	2	3	3	3	3	3	4	4
Zwartkop	9	10	13	11	13	15	14	16
Totaal territoria	**223**	**247**	**239**	**251**	**251**	**230**	**251**	**237**
Totaal soorten	**43**	**43**	**40**	**42**	**43**	**38**	**48**	**43**

Tabel BMP territoria van 2013 t/m 2020

Nieuwe soorten voor de regionale flora in 2020

Jelle van Dijk

In de regionale flora die in april 2018 verscheen onder de naam *Van Aardaker tot Zwanenbloem* is een overzicht opgenomen van alle plantensoorten die tot en met december 2017 in onze regio waren gevonde.
Aanvullingen op deze lijst volgden in de Strandlopers van december 2018, maart 2019 en juni 2019. Hieronder volgt een overzicht van de soorten die nog niet eerder werden aangetroffen in 2020. In het tweede nummer van dit jaar zal een lijst verschijnen van de overige interessante plantenvondsten uit 2020.
Een groot deel van de nieuwe soorten bestaat al sinds jaar en dag uit plantensoorten van het zogenaamde urbane milieu. Het gaat daarbij vooral om verwilderde tuinplanten en zuidelijke soorten die zich in ons land het eerst vestigen in de iets warmere steden en op campings waar veel buitenlanders komen. Het bijzondere van 2020 is dat in de duinen op natuurlijke groeiplaatsen twee bijzondere soorten ontdekt werden. Dat was in de eerste plaats de Reuzenorchis in het vroege voorjaar gevolgd door de Slanke gentiaan in de nazomer.
Van invloed op de regionale soortenlijst is ook het verschijnen van de nieuwe Heukels' Flora in februari 2020 geweest (zie Strandloper maart 2020). Hierin zijn nogal wat namen veranderd, soorten gesplitst of juist samengevoegd. Zo is de Late stekelnoot gesplitst in Grote stekelnoot en Late stekelnoot. Vrijwel alle waarnemingen die eerst Late stekelnoot werden genoemd, zijn nu onder Grote stekelnoot te rangschikken. Dat geldt ook voor de vondsten in onze regio (Gravendijck en Hooghkamer).
Een probleemgebied vormen ook de havikskruiden. De soort Boshavikskruid wordt vermeld in de *Flora van de Duin- en Bollenstreek* (1994) voor diverse gebieden. Omdat daar geen foto's of herbariummateriaal van bekend zijn, mogen al die waarnemingen de prullenbak in.
De enige groeiplaats van Boskruiskruid die momenteel is goed gekeurd, bevindt zich op Huys te Warmont. Het gaat daar dus niet om Stijf havikskruid zoals in *Van Aardaker tot Zwanenbloem* is te lezen.
Waarschijnlijk door het gebruik van de determinatiefunctie Obsidentify bij www.waarneming.nl (zie Strandloper september 2020) is het aantal waarnemers van planten flink gestegen. Als in het volgende overzicht geen naam wordt genoemd, is de waarneming door mij gedaan. Voor de volgorde in de onderstaande lijst is de nieuwe Heukels' Flora gebruikt.

Arum concinnatum
Behalve de Gevlekte en de Italiaanse aronskelk komen in bermen en kreupelhoutbosjes langs wegen ook forse aronskelken voor die grote, langgesteelde ongevlekte bladeren hebben. Deze aronskelken, inheems in Griekenland en Turkije, worden gekweekt en verwilderen blijkbaar gemakkelijk. Begin maart werden foto's van planten langs de Herenweg in N'hout naar waarneming.nl gestuurd die vervolgens als *Arum concinnatum* werden goedgekeurd.

Chinese bieslook *Allium ramosum*
Op 21 september 2019 trof Els Trautwein enkele bloeiende planten van deze soort aan tussen het plaveisel in het centrum van Warmond. Deze vondst werd abusievelijk niet vermeld in de lijst met nieuwe soorten voor het jaar 2019.

Allium neopolitanum
Begin mei trof Frank-Peter Scheenstra deze soort aan in een berm binnen de bebouwde kom van Noordwijkerhout. Deze zuidelijke soort wordt hier en daar door gemeenten uitgepoot zoals in Duinpark (Noordwijk aan Zee) waar deze soort zich verspreidt in de aangrenzende perken.

Bochtig look *Allium zebdanense*
Eind april werd in een loofbosje op camping "Op Hoop van Zegen" (Westeinde Noordwijkerhout) een flinke groeiplaats ontdekt. Omdat deze soort op veel meer plaatsen verwilderd is aangetroffen dan de voorgaande, is deze soort in de nieuwe Heukels' Flora met een Nederlandse naam opgenomen.

Driekantig look *Allium triquetrum*
Bas van Schooten vond begin mei in de berm van Het Laantje (Vinkeveld) tientallen planten van Driekantig look. Vermoedelijk is ook bij deze Allium-soort van verwildering vanuit tuinafval sprake geweest. Deze soort bleek in het voorjaar van 2020 ook aangeplant te zijn langs de nieuwe toegang van Nieuw-Leeuwenhorst aan de Gooweg.

Driekantig look Vinkeveld 5 mei 2020

Trosnarcis 5 dec. 2020 Lisse

Trosnarcis *Narcissus tarzetta*
In het hakhoutbos bij station Lisse stonden begin december (!) twee planten volledig in bloei. Zoals vroeger vaak het geval was werden afgekeurde bollen in bosjes langs de weg gedeponeerd. In veel gevallen bleken die afgekeurde bollen bijzonder vitaal te zijn!

Hyacintorchis *Himantoglossum robertianum*
Half maart ontdekte Casper Zuyderduyn enkele bloeiende planten in de Noordduinen. Zie hiervoor het artikel van Rogier van Vugt in Strandloper 2020 nummer 2. In februari van dit jaar is bij de KNNV Uitgeverij een speciaal boek over deze orchidee verschenen.

Kleine boterbloem 25 april 2020 Camping Op Hoop van Zegen

Kleine boterbloem *Ranunculus parviflorus*
In april bleek deze soort op camping "Op Hoop van Zegen" te groeien. Deze tot voor kort zeer zeldzame zuidelijke soort is de laatste jaren op meerdere campings langs de kust aangetroffen.

Tripmadam *Sedum rupestre*
In maart bleken ruim tien planten in de duinen langs de Northgodreef te groeien. Deze vetplant komt vooral in het rivierengebied voor, maar is ook in veel tuinen en op begraafplaatsen te vinden.

Kruipend vetkruid *Sedum hybridus*
Begin augustus vond Bas van Schooten langs een pad op Nieuw-Leeuwenhorst enkele polletjes van dit vetkruid. Op deze plek. dichtbij een vroegere dienstwoning gelegen, wordt af en toe tuinafval gestort. Dit heeft eerder geleid tot een vaste groeiplaats van Rotsooievaarsbek en een eenmalig voorkomen van Stinkend nieskruid.

Steeneik *Quercus ilex*
Begin maart vond Casper Zuyderduyn enkele zaailingen langs de Northgodreef. Hoe eikeltjes van deze mediterrane soort hier beland zijn, is in nevelen gehuld.

Donkere vetmuur 17 mei 20202 Camping De Noordduinen Katwijk.

Donkere vetmuur *Sagina apetala*
Bij een bezoek in mei aan camping "De Noordduinen" in Katwijk bleek hier op meerdere plekken veel Donkere vetmuur te staan. Deze soort is onbedoeld niet opgenomen in het boek *Van Aardaker tot Zwanenbloem* (2018), maar staat wel vermeld onder de naam Tengere vetmuur in de *Flora van de Duin- en Bollenstreek* (1994). Martien de Graaf trof dit plantje in 1993 aan tussen straatstenen in Sassenheim. Verder was dit plantje wel eens gevonden in bermen en langs kanaaloevers in de AW-duinen bij de provinciegrens.

Tuinzuring *Rumex rugosus*
In januari waren bij de rotonde van Leeuwenhorst (Gooweg – N'hout) acht forse planten van de Tuinzuring te zien. In het verleden is rond deze rotonde enkele keren een bloemenmengsel uitgestrooid. Welhaast zeker zaten daar ook zaadjes van de Tuinzuring tussen.

Cyclamen coum
Deze tuinplant wordt in tuincentra wel eens aangeboden onder de Nederlandse naam Kleine cyclaam. Eind februari waren enkele planten te zien in het bos bij de nieuwe parkeerplaats van Nieuw-Leeuwenhorst. Vermoedelijk zijn de planten daar beland met tuinafval van de nabijgelegen woning.

Cyclamen coum 29 feb. 2020 Klein-Leeuwenhorst.

Slanke gentiaan *Gentianella amarella*
Eind augustus ontdekte Theo Westra een flinke populatie in een duinvallei van de Noordduinen. Gelet op de bijna 200 planten kun je rustig aannemen dat deze groeiplaats al vele jaren bestaat. Deze ontdekking laat zien dat het beleid van Staatsbosbeheer ten aanzien van vochtige duinvalleien fraaie resultaten kan opleveren. De Slanke gentiaan komt in ons land uitsluitend in de duinstrook en het Lauwersmeer voor.

Zilverkruiskruid *Jacobaea maritima*
Deze tuinplant verwildert wel eens in het straatmilieu. Dat was in mei ook het geval in de Jacques Urlusstraat in Noordwijk aan Zee. Vrijwel steeds komt het niet tot een permanente vestiging. Dat was ook het geval bij deze locatie.

Slanke gentiaan Noordduinen 11 sept. 2020

Waarnemingen oktober, november, december 2020

Peter Spierenburg
Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Koperwieken wagen massaal de oversteek

Koperwieken kondigen de herfst aan. Vanaf eind september vliegen de eersten over de trektelposten. Dat worden er al snel tientallen en honderden, met de piek in aantallen in de tweede en derde week van oktober. Elk jaar springen er dagen uit dat de trek massaal is. Dan vliegen er in een ochtend 5000 of meer Koperwieken over. Een spectaculair gezicht om die grote groepen langs te zien haasten. Dit jaar was de topdag van andere orde: op 13 oktober vlogen er 210.000 Koperwieken over de Puinhoop. Landelijk ging het op alle telposten bij elkaar om het recordaantal van ruim 1,5 miljoen Koperwieken. Zo'n massale doortrek van Koperwieken vindt vaak zijn oorsprong in de weersomstandigheden aan de Noorse zuidkust in de voorafgaande dagen. Dit is een belangrijk knooppunt in de trekroute van de miljoenen Koperwieken die in Scandinavië broeden. Vanaf hier steken ze over naar de Britse kust, of belanden bij ons. Uit radarwaarnemingen is bekend dat Koperwieken die vanaf Noorwegen een zuidwestelijke route volgen, maar 's ochtends de Britse kust nog niet hebben bereikt, rond zonsopgang een haakse bocht maken. Op die manier belanden ze op onze kust. Ze voorkomen hiermee dat ze te lang moeten doorvliegen over zee en uitgeput raken. Voorafgaand aan 13 oktober waren de omstandigheden voor een oversteek uit Zuid-Noorwegen dagenlang ongunstig. Een lagedrukgebied bracht slecht weer en tegenwind en hield de Koperwieken aan de grond. Waarschijnlijk arriveerden er wel steeds meer vanuit het noorden en bouwden de aantallen op. Op 12 oktober trok het lagedrukgebied weg naar het oosten, werd het rustig weer en kwam er een noordenwind te staan. Figuur 1 is de weerkaart van 12 oktober 18:00u weergegeven. Dat was ongeveer het moment dat de Koperwieken moesten beslissen of ze de oversteek zouden gaan wagen. Tussen het naar het oosten wegtrekkend lagedrukgebied en dat boven Engeland lag de weg over de Noordzee nu vrij. Met de wind mee vertrokken ze aan het begin van de nacht massaal. Boven de Noordzee kregen ze langzamerhand te maken met tegenwind door een nieuw lagedrukgebied dat boven Engeland kwam opzetten. Waarschijnlijk hebben hierdoor veel vogels die anders in Engeland waren beland hun koers gewijzigd richting de Nederlandse kust. Daar kwamen ze tegen de zuidoostenwind in, in de motregen, vanaf het eerste licht massaal binnen. Al voor tienen was de grote bulk gepasseerd, maar tot het eind van de ochtend bleven ze langskomen. Een gedenkwaardige dag voor de trektellers.

Figuur 1 Weerkaart van 12 oktober 18:00u

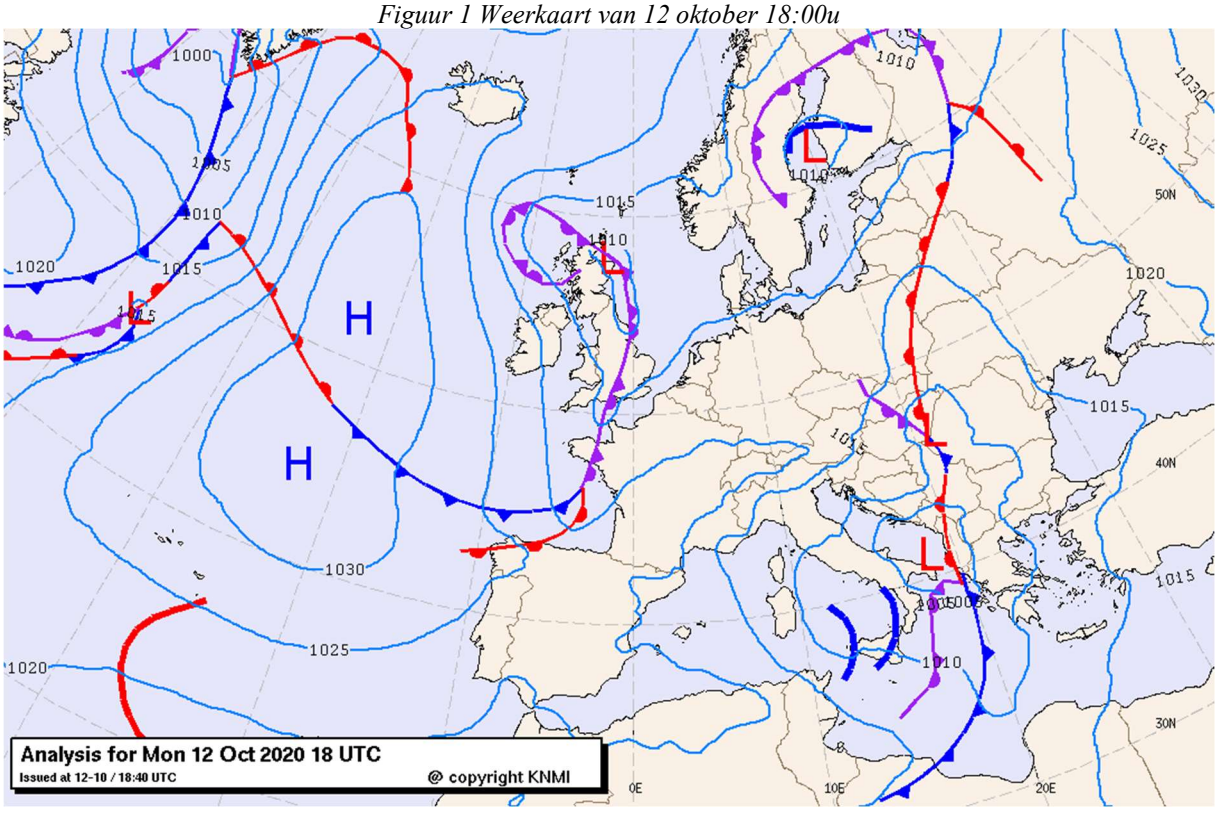

Bruine Boszangers

Het was een uitzonderlijk jaar voor Bruine Boszangers. Door het hele land werden er van september tot december 93 vastgesteld (bron: Vincent van der Spek & Thijs Fijen op www.dutchbirding.nl). De Bruine Boszanger is een onopvallend zangertje dat altijd laag in de struiken rondscharrelt. Het geluid, een hard 'tek', verraadt meestal de aanwezigheid van zo'n stiekem beestje. De Bruine Boszanger is sinds de eerste waarneming in Nederland in 1978 geleidelijk toegenomen. Van dwaalgast is het een zeldzame jaarlijkse gast geworden. In de meeste jaren blijft het aantal onder de 10 en tot nu toe was 2016 met 16 vogels het beste jaar. De dichtstbijzijnde Bruine Boszangers broeden in Centraal Siberië en Mongolië en overwinteren in Zuid- en Zuidoost-Azië. Dat de soort überhaupt over die enorme afstand jaarlijks naar Nederland afdwaalt is al bijzonder, maar dat dat gebeurt in de aantallen als in 2020 is ongekend. Het kustgebied tussen Noordwijk en Hoek van Holland had dankzij de hoge dichtheid aan alerte waarnemers een flink aandeel in de waarnemingen. Gijsbert Twigt vond maar liefst 5 verschillende vogels. Van 1994 tot 2019 waren er 5 eerdere waarnemingen in ons waarnemingsgebied, op één na alle in en rond de zuidelijke Coepelduynen. In het najaar van 2020 dook de eerste op 28 september op bij De Puinhoop. In oktober volgden twee vogels, één opnieuw in de zuidelijke Coepelduynen en één op Willem v.d. Bergh. In november ging het om drie vogels, waarvan twee in de Coepelduynen en één bij de ESTEC. Opvallend was dat bijna al deze vogels meerdere dagen aanwezig bleven, terwijl de Bruine Boszanger de reputatie heeft snel weer vertrokken te zijn. Zo bleek de vogel bij de ESTEC op 27 november, na twee en een halve week zonder waarnemingen, op 27 november nog steeds aanwezig te zijn. Bijzonder was ook de ontdekking van een overwinterende vogel langs de Leidse Vaart ter hoogte van Oud-Leeuwenhorst. Na de influx van het najaar van 2020 zijn er her en der in Nederland Bruine Boszangers blijven overwinteren. Komende jaren zullen uitwijzen of 2020 een uitzonderlijk jaar blijft voor Bruine Boszangers of misschien de start van een verdere toename. Dit zoals we die ook voor een andere oostelijke zanger, de Bladkoning, hebben gezien.

Bruine Boszanger – 9 november 2020 Noordwijk - ESTEC © Gertjan van der Kooij

Twee nieuwe soorten voor ons waarnemingsgebied – dankzij foto's

Westelijke Orpheusgrasmus – 18 oktober 2020 Coepelduyn C3
© Casper Zuyderduyn

Een zeldzame soort vinden vraagt veel geduld, oplettendheid en tegenwoordig ook een camera. De korte glimp van een zangertje dat zich verschuilt in de struiken is niet altijd voldoende om de vaak subtiele kenmerken te zien. Soms wordt een zeldzaamheid pas achteraf op de foto herkend. De vogel is dan soms alweer lang verdwenen is. Zo betreft de enige waarneming van een Siberische Grijze Ruiter in Nederland een vogel die op 28 juli 2010 op de pier van IJmuiden werd gefotografeerd, wegvloog en pas uren later met behulp van de foto werd herkend. Op enigszins vergelijkbare manier voegden twee waarnemers dit kwartaal twee nieuwe soorten aan ons waarnemingsgebied toe. Casper Zuyderduyn zocht op 18 oktober de bosjes in de zeereep van de Coepelduynen af. Hij stuitte op een zangertje dat op het eerste gezicht een Braamsluiper leek. Daar gingen alle alarmbellen voor af want een late Braamsluiper kan zomaar een zeldzame Humes Braamsluiper zijn. Na een aantal snelle foto's verdween de vogel weer uit zicht in de struiken. De foto's leverden die ochtend geen uitsluitsel over de

determinatie. Pas later bleek dat het niet om een Braamsluiper ging, maar om een **Westelijke Orpheusgrasmus**. Deze is als dwaalgast erg zeldzaam in Nederland. Er is één eerdere waarneming namelijk van 29 oktober t/m 3 november in Middelburg. Het is opmerkelijk dat de soort zo zeldzaam is want de broedgebieden liggen relatief dichtbij in Zuid-Frankrijk. Maar de Westelijke Orpheusgrasmus overwintert in West-Afrika ten zuiden van de Sahara. Deze vogel was dus 180 graden de verkeerde kant opgevlogen. Wat ook zal meespelen is dat het een soort is die niet zo beweeglijk is als veel andere zangertjes. Hij zit vaak rustig diep in de begroeiing en valt niet zo op. Het was dan ook geen verrassing dat de vogel, eenmaal herkend, niet meer terug kon worden gevonden.

Een maand later dook de volgende nieuwe soort voor ons waarnemingsgebied op. Op 23 november zag Lucas Gans een tapuitachtige vogel aan de zuidkant van de Astridboulevard. Hij zat opvallend op paaltjes en borden en liet zich mooi fotograferen. Kort daarna vloog hij de Coepelduynen in. Lucas dacht in eerste instantie aan een Roodborsttapuit en postte de foto op www.waarneming.nl. Daar werd de vogel een paar uur later geïdentificeerd als een **Bonte Tapuit**. Helaas bleek hij in de Coepelduynen niet meer terug te vinden te zijn. De Bonte Tapuit gaat zo de boeken in als de tweede nieuwe soort voor Noordwijk binnen een maand, gezien door één waarnemer die gelukkig een aantal goede foto's heeft weten te maken!

Bonte Tapuit – 23 November 2020 Noordwijk - Coepelduynen © Lucas Gans

Vis in zee

In de winter van 2003/2004 maakten we voor het eerst kennis met een nieuw fenomeen: grote groepen visetende vogels die het kustgebied van Zuid-Holland opzoeken. Futen, Roodkeelduikers en Zeekoeten verschenen in aantallen die we ons tot dat moment niet voor konden stellen. Waarschijnlijk komen de vogels af op grote scholen jonge Haring en Sprot, die in sommige jaren massaal voor de kust lijken te zitten. Ook Bruinvissen zien we in die jaren veel. Afhankelijk van waar de vis zit bewegen de groepen viseters mee. Zo kunnen ze na een paar dagen van grote aantallen opeens verdwenen zijn en zitten ze noordelijker of zuidelijker langs de Hollandse kust. Of ze zijn een poosje helemaal uit beeld en zitten dan misschien buiten zicht verder van de kust. De vogels verraden hun aanwezigheid vooral in de vroege ochtend. 's Nachts drijven ze af met het getij en in de vroege ochtend vliegen ze dan massaal terug naar de goede plekken met vis. Op dat moment zijn ze vanuit de zeetrekhut goed te tellen. De aantallen kunnen van jaar tot jaar sterk uiteenlopen. Goede jaren waren 2012/2013 en 2016/2017. Roodkeelduikers, Alk/Zeekoeten en Jan-van Genten zijn met pieken en dalen sinds 2003/2004 flink toegenomen. Alleen de Fuut lijkt niet mee te doen aan de bonanza. Na het topjaar van 2012 zitten ze in neergaande lijn. Begin december werd duidelijk dat de winter 2020/2021 weer goed zou gaan worden. Grote aantallen Jan-van-Genten waren de voorbode van een influx van viseters. Op 3 december passeerden 91 Jan-van-Genten, grotendeels volwassen vogels. Op 4 december volgden 2704 Alk/Zeekoeten. De dag daarna was voor de Roodkeelduikers. Er vlogen er 2488 langs, de tweede dag ooit in de tellingen vanuit de zeetrekhut. Tussen 14 en 18 december waren ook de Drieteenmeeuwen talrijk, met een maximum van 390 op 15 december. In hun kielzog volgden ook Grote Jagers. De Drieteenmeeuwen zijn voor hen geschikte doelen om gevangen vis van af te pakken. Van 15 tot 20 december waren er dagelijks één of meer Grote Jagers aanwezig. Op 20 december passeerden er zelfs 5. Dat was meer dan de 4 die er in de rest van het jaar vòòr december waren waargenomen. Grote Jagers waren opvallend schaars eerder dit jaar. De grote aantallen Jan-van Genten passen in de trend van toename in de winter. Het zijn dan vooral volwassen vogels die voor onze kust rondhangen. Blijkbaar hebben deze de neiging om in de winter in de buurt van hun kolonies in de Noordzee te blijven. Het opwarmend klimaat stelt hen wellicht in staat om noordelijker te overwinteren.

Maandoverzicht

oktober
De maand oktober was herfstachtig maar een echte najaarsstorm bleef uit. Rond de 10e en de 24e trok de wind naar kracht 5, overwegend uit zuidwest, maar ook af en toe west. Met name het kustgebied kreeg in deze maand veel regen. Na de 20e kwamen we in een zuidelijke stroming terecht, met relatief hoge temperaturen.

Rode Wouw – 2 oktober 2020 Katwijk aan Zee - De Puinhoop
© René van Rossum

De **Noordse Boszanger** in de zeereep bij de Puinhoop Katwijk was op 1 oktober nog aanwezig (verschillende waarnemers). **Bladkoningen** werden tot de 12e vrijwel dagelijks op meerdere locaties gezien (JF ea). Op 12 oktober was een laatste doortrekgolfje met waarnemingen op 5 locaties. De laatste zat op 24 oktober in De Zuid (CZ). De **Humes Bladkoning** duikt vaak pas later op. Van 24 oktober tot het eind van de maand zat er één in de zeereep van de Noordduinen bij de Noordwijkse Golfclub (MW). Bij de Puinhoop (12-15 oktober) en op Willem v.d. Bergh (11-16 oktober) zat een **Bruine Boszanger** (GT AE ea). Op 18 oktober vond Casper Zuyderduyn een **Westelijke Orpheusgrasmus** in de zeereep van de Coepelduynen (CZ). Op 3 oktober streek een **Dwerggors** neer in de AWD (MB). Twee keer werden zeldzame ondersoorten gezien van noordelijke origine: in het Boeveld in de AWD zaten op 9 oktober 3 **Witkopstaartmezen** (JP). Op 19 oktober foerageerde een **IJslandse Koperwiek** op Willem v.d. Bergh (JM ea). Op 23 en 27 oktober vloog er een **Vale Gierzwaluw** over de Puinhoop (RR ea). Deze verschijnt vaak nadat onze eigen **Gierzwaluwen** weg zijn. De laatste daarvan werd op 2 oktober gezien (MD). Die dag vloog er ook een **Buidelmees** over de Puinhoop (MP). Deze werd pas na de telling op de geluidsopname geïdentificeerd. Andere bijzondere trekwaarnemingen vanaf de Puinhoop waren een **Grote Pieper** op 2 en 3 oktober (RR ea), een **Roodkeelpieper** op 4 en 13 oktober (CZ GT) een **Siberische Boompieper** op 16 en 23 oktober (GT) en een **Europese Kanarie** op 23 oktober (GT ea). Op 28 oktober vloog een **Europese Kanarie** over de boulevard (JD). Op 3 en 11 oktober vloog er ook een **Grote Pieper** over de Noordduinen (EM) en op 16 oktober over de Noordzijderpolder (RG). Op 27 oktober passeerden er 3 **Waterpiepers** over de Puinhoop (RR). Het aantal **IJsgorzen** dat doortrok was opvallend hoog met totaal ca. 25 (RR ea). Dit sluit aan bij recente hogere winteraantallen landelijk. Qua aantallen was 13 oktober de absolute topdag, met 210.000 **Koperwieken**. **Vinken** (22500) en **Kepen** (2260) piekten opnieuw op 23 oktober (RR). De **Rode Wouw** die op 2 oktober over de Puinhoop vloog streek even neer in de zeereep (RR ea). Op 4 oktober vloog een **Visarend** over de binnenduinrand van het Langeveld (MB). De laatste twee **Bruine Kiekendieven** van het seizoen trokken op 14 oktober over de Puinhoop, waar die dag ook de eerste **Blauwe Kiekendief** langs kwam (RR e.a.). Op 16 oktober trokken grote groepen **Buizerds** langs de kust, een correctievlucht die hen de volgende dag met honderden over de Waddeneilanden zou leiden. Over de Coepelduynen passeerden er 70 die dag (JBe). De hele maand verbleven er 1-2 **Velduilen** in de Coepelduynen (JV ea). Op 14 oktober was er één aanwezig in het Langeveld (RG). De dagen met harde westenwind brachten enkele stormgasten voor de zeetrekhut. Op 7, 8, 9 (2 vogels) en 29 oktober (1) vlogen **Grauwe Pijlstormvogels** langs (JD AMa ea). Op 7 oktober passeerde een **Grote Jager** en op 7 en 29 oktober 3 **Kleine Jagers** (JD HV). In het begin van de maand was er doortrek van **Pijlstaarten**, met 79 vogels op 2 oktober (HV). Op drie dagen trok een **Parelduiker** langs (HV JD). De 29e passeerde ook een late **Noordse Stern** (HV). Op 23 oktober zat er een eerstejaars **Grote Burgemeester** bij de Binnenwatering Katwijk (FD ea). Met het zachte najaarsweer bleven zonmergasten lang hangen. Op 2 oktober zat de laatste **Grasmus** in de zeereep van de Coepelduynen (MD) Op 9 oktober zat er nog een **Kleine Karekiet** bij de Puinhoop (MD) en 2 **Paapjes** in de Coepelduynen (FK ea). Op 26 oktober zat er een late **Gekraagde Roodstaart** in de Coepelduynen (GT). De **Huiszwaluw** die op 24 oktober over de Luchter Zeeduinen vloog was één van de laatste voor ons werkgebied ooit (HLa). In de AWD Starrenbroek zat op 15 oktober een **Klapekster** (JP).
Op 25 oktober scharrelde een **Bunzing** in een tuin in de Noordzijderpolder (GH).

Vale Gierzwaluw – 23 oktober 2020 Coepelduyn C1
© René van Rossum

november
Ook november bracht geen storm. Met een overwegend zuidelijke stroming was de maand zacht. Van 5 tot 10 november draaide de wind naar oost tot zuidoost en waren er zonnige dagen. Daarna ging de wind weer naar zuidwest en waaide het af en toe stevig. Aan eht eind van de maand draaide de wind opnieuw naar het oosten en was er de eerste nachtvorst van deze winter.

De **Humes Bladkoning** was op 1 november nog aanwezig in de zeereep van de Noordduinen (HB).
Op 3 november verbleef een **Pallas' Boszanger** in de binnenduinrand van de Coepelduynen bij Willem v.d. Bergh (BS). Van 11 t/m 14 november zat er één in de Guytendel in de Coepelduynen (GT ea). Op 6 en op 8 november zat er nog een late **Bladkoning** in Rijnsoever (AMe) en op Sancta Maria (CZ). Op 8 en 9 november zat er een **Bruine Boszanger** bij de ESTEC, die later op 27 november nog aanwezig bleek (ML ea). In de Coepelduynen bij de Puinhoop zat op 8 en 28 november een tweede vogel (AE ea). Van 23 t/m 29 november zat er één in de Guytedel (CZ ea). Op 23 november zat er een **Bonte Tapuit** in de Coepelduynen aan het einde van de Astriboulevard, herkend van de foto die de waarnemer maakte (LG). Bij de Puinhoop verbleef op 10 november een **Europese Kanarie** (CZ). De vorige dag vloog er één zowel over de Puinhoop (RR) als over de Noordduinen (MW). Op 7 november vloog een **Siberische Boompieper** over de Noordduinen (EM AMa).Over de Puinhoop vloog op 3 november een **Zwarte Ibis** mee in een groep Aalscholvers (RR ea). Op 6 witkopnovember kon op de Puinhoop een overvliegende **Witkopgors** dankzij een foto gedetermineerd worden (RR). Qua aantallen was 1 november de topdag op de Puinhoop met bijna 6000 **Kramsvogels**, 17000 **Koperwieken**, 38000 **Spreeuwen** en 1930 **Houtduiven** (RR). Verder vloog er een **Strandleeuwerik** over (RR) T/m 9 november volgden nog 5 **IJsgorzen**. Dagen met veel **Sperwers** zijn schaars geworden en het aantal van 26 dat op 6 november over de Puinhoop trok is aanzienlijk (RR ea). Over de Noordduinen vloog op 9 november een **Rode Wouw** (MW). Langs de

Witkopgors -6 november 2020 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © René van Rossum

Kramsvogel – 1 november 2020 Katwijk aan Zee - De Puinhoop © René van Rossum

Pallas' Boszanger – 13 november 2020 Noordwijk - Coepelduynen - Guytendel © Jacco van Beelen

zeetrekhut passeerden op 2 november 72 **Dwergmeeuwen** en op 3 november 470 **Drieteenmeeuwen** (JD HV). Op 4 november passeerden in totaal 18 **Grote Zee-eenden** (JD HV). **Aalscholvers** trokken in grote groepen door, met 900 naar zuid op 8 november (JD HV). Er waren meerdere late waarnemingen van **Grote Sterns** en de laatste passeerde op 15 november (JD). Een late **Oeverloper** zat op 4 november bij de Binnenwatering (MD BB). Bij de Uitwatering landde op 18 november even een **Rosse Franjepoot** (AM). Op 27 en 28 november was een **Grote Aalscholver** aanwezig bij de Binnenwatering Katwijk (AM ea). Op 8 november verbleef een **Velduil** in de Noordduinen (LS). Op 14 november liepen er 2 **Casarca's** in Polder Hoogeweg (JD). De groei van het aantal **Grote Zilverreigers** blijft doorzetten. Op 8 november rustten er 9 in Polder Hoogeweg (JD). De opmars van de **Cetti's Zanger** lijkt nu ook ons waarnemingsgebied bereikt te hebben. Op 10 en 26 november verbleef er één bij het Oosterduinse Meer (MW). Op 14 november verbleef een grote groep van 55 **Witte Kwikstaarten** in het Vinkeveld (WB). Op 23 en 29 november zat er een **Rouwkwikstaart** in de De Klei (HV) en in de Zwetterpolder (MD). De **Slobeend** neemt toe als overwinteraar. Op 17 november verbleven er 55 in De Klei (HV). In de Zilkerpolder zat op 13 november een **IJsgors** (HBu). In het Vinkeveld vloog op 22 november een **Dwerggors** rond (CZ). Een groep van 5 **Geelgorzen** verbleef vanaf 27 november in het Vinkeveld en het Middengebied (CZ). Late doortrekkers waren een **Tapuit** op 17 november in de Noordduinen (CZ) en een **Boerenzwaluw** op 29 november over het strand van de AWD (MK). Deze vormde een bijzonder combinatie met de ook aanwezige **Sneeuwgors** (MK).

Kortsnuitzeepaardje – 21 november 2020 Noordwijk aan Zee – strand © Jelle van Dijk

Op 18 november vloog de laatste **Atalanta** van het seizoen in AWD Westhoek (JW). De laatste **Bruinrode Heidelibel** vloog op 23 november in de Guijtendel in de Coepelduynen (LG). Op 21 november werd een **Kortsnuitzeepaardje** dood gevonden op het strand voor de Astridboulevard (JD).

december
December was een zachte wintermaand. De stroming was overwegend zuidwest, met vaak stevige wind. Van 5 tot 10 december en rond de kerst bracht de aanvoer van koude lucht lagere temperaturen, maar echt winters werd het niet. Op 27 december passeerde de storm Bella met een windkracht 8 vanuit zuidwest.

Langs de zeetrekhut vloog op 4 december een groepje van 9 **Paarse Strandlopers** en op 5 december een **Blauwe Kiekendief**. Op 19 december gaf een **Kuifaalscholver** acte de présence (JD HV). Op 10 en 13 december passeerde een groepje **Toppers** (JD). Op 19 december vloog een **Kleine Jager** langs (JD HV). Naast de vele Roodkeelduikers en Alk/Zeekoeten waren ook **Zwarte Zee-eenden** talrijk met bijna 1000 op 20 december (JD).
Een eerstejaars **Kleine Burgemeester** bracht drie keer een bliksembezoek aan de Katwijkse Uitwatering en omgeving, op 22, 27 en 31 december (AM ea). Van 17 t/m 30 december waren hier 1-2 **Grote Aalscholvers** aanwezig (GT ea). Op de St Bavo liepen op 3 december 3 **IJslandse Koperwieken** (MW AM EM). De overwinterende **Cetti's Zanger** bij het Oosterduinse Meer werd twee keer gezien (MW). De 2 **Casarca's** verbleven de hele tweede helft van de maand in Polder Hoogeweg (BS ea). Op 12 december ontdekte Hugo Langezaal een **Humes Bladkoning** in de Guytedel die de hele maand daar aanwezig bleef (HL). Op 21 december was hier ook een **Siberische Tjiftjaf** aanwezig (JS). Op 29 december ontdekte Arnold Meijer een **Bruine Boszanger** langs de Leidse Vaart bij Piet Gijs (AMe). Op 10 december vloog een **Rode Wouw** over de AWD (MK). Op 16 december vlogen er 2 **Raven o**ver de Coepelduynen (HVe).
Op 29 december was een **Smelleken** aanwezig in de Noordzijderpolder (RJ). Hier liep op 14 december bij de Kraaierslaan een **Fazant** (MW). Op 29 december leverde de PTT telling in de Elsgeesterpolder en in de Bronsgeest een **Kleine Zilverreiger** op (JD). Op 13 en 19 december verbleven er 6-7 **Kleine Rietganzen** in Polder Hoogeweg (JD BS).
Het broedpaar **Ooievaars** van de Bronsgeest trok dit jaar vermoedelijk niet weg. Twee vogels waren de hele maand aanwezig in het zuidwestelijk deel van Polder Hoogeweg en in De Klei (KV ea). Op 28 december vlogen 5 **Wilde Zwanen** over Willem v.d. Bergh (HL). In Kloosterschuur vloog op 20 december een **Witgat** op (JW).
Op 3 locaties was een overwinterend paar **Roodborsttapuiten** aanwezig, in de Guijtendel (JS), in de AWD Haasveld (MK) en in Noordwijk aan Zee (IS). Op maar liefst 4 locaties waren 1 of 2 overwinterende **Zwarte Roodstaarten** aanwezig: Noordwijk aan Zee (JF), 's Gravendijck (AMe), het Vinkeveld (AE) en de AWD (BD).

Zowel in het Vinkeveld (50) als in de Zwetterpolder (28) was een grote groep overwinterende **Witte Kwikstaarten** aanwezig (JF JD). In beide groepen zat ook een **Rouwkwikstaart**, op 13 december in het Vinkeveld (CZ) en op 28 december in de Zwetterpolder (PS).
Op 5 december zat er een **Bonte Kraai** in de Coepelduynen (MGo). Vermoedelijk is dit de vogel die vanaf de volgende dag in Lenvreugd en Berkheide Katwijk werd gezien en daar de afgelopen jaren heeft overwinterd. In het Middengebied en het Vinkeveld overwinterde een groep van 7 **Geelgorzen** (CZ). Overwinterende **Ringmussen** zijn zeldzaam geworden. Op 24 december zaten er twee in het Duinpark, Noordwijk aan Zee (JD).

Humes Bladkoning 14 december 2020 Noordwijk - Coepelduynen - Guytendel © René van Rossum

Waarnemers

AE	Arjan van Egmond	HL	Hugo Langezaal	LG	Lucas Gans
AM	Annelies Marijnis	HLa	Hans van Lamoen	LS	Leo Schaap
AMa	Arco Mandemaker	HV	Hein Verkade	MB	Michiel van den Bergh
AMe	Arnold Meijer	HVe	Herman Vermeulen	MD	Menno van Duijn
BB	Bas van der Burg	IS	Irene Schiiller	MGo	M Goldenberg
BS	Bas van Schooten	JBe	Jacco van Beelen	MK	Marc Kolkmaan
CZ	Casper Zuyderduyn	JD	Jelle van Dijk	MP	Marijn Prins
EM	Ezra Mandemaker	JF	Jaap Faber	MW	Maarten Wielstra
FD	Frank van Duivenvoorde	JP	Johan Passchier	PS	Peter Spierenburg
FK	Fred Klootwijk	JS	Joost van der Sluijs	RJ	Rob Jansson
GH	George Hageman	JM	Jacob Moolenaar	RG	Reinder Genuït
GT	Gijsbert Twigt	JV	Joas de Vreugd	RR	René van Rossum
HB	Herman van der Brand	JW	Jan Wierda	WB	Wijndeldt Boelema
HBu	Han Buckx	KV	Koene Vegter		

bron: www.waarneming.nl

Een winters plaatje. Afdruk van een Bosuil in de verse sneeuw. Nieuw Leeuwenhorst 14 februari 2021 © Rob Jansson

Werkgroepen

De vereniging is op verschillende terreinen actief, uiteenlopend van vogeltellingen tot het organiseren van educatieve activiteiten. In verschillende werkgroepen en commissies zijn leden van de vereniging hiermee aan de slag. Wilt u binnen één van de werkgroepen of commissies actief worden laat dat dan weten! Op deze pagina vindt u een overzicht van contactpersonen. Zij kunnen u meer vertellen over de activiteiten en op welke manier u hier aan mee kunt werken.

Jeugdnatuurclub

De jeugdnatuurclub organiseert excursies en activiteiten in het Jan Verwey Natuurcentrum speciaal gericht op de schooljeugd van 6 – 12 jaar. **Contactpersoon:** Annet de Willigen
tel: 0252-221760 E-mail: jeugdnatuurclub@strandloper.nl

Excursies

Er worden regelmatig excursies georganiseerd. De bestemming kan de omgeving van Noordwijk zijn, maar ook natuurgebieden elders in Nederland of zelfs het buitenland. Excursies worden aangekondigd in de agenda op de website.
Contactpersoon: Jos Zonneveld
tel:(na 18.00uur) 06-22017081 E-mail: excursies@strandloper.nl

Waddenexcursie

Contactpersoon: Jos Zonneveld (zie hierboven)
E-mail: excursies@strandloper.nl

Vogelwerkgroep

De vogelwerkgroep doet onderzoek naar de vogelstand rond Noordwijk. Er worden onder andere broedvogelinventarisaties, watervogel- en zeetrektellingen uitgevoerd. Voor beginnende vogelaars worden er cursussen georganiseerd.
Contactpersonen: Hein Verkade Tel: 071-3618865
E-mail: hein.verkade@hotmail.com

Broedvogelinventarisatie AWD

Contactpersoon: Leo Schaap tel: 06-53626663
E-mail: lhjschaap@gmail.com

Paddenstoelenwerkgroep

De paddenstoelenwerkgroep bestudeert het grote aantal soorten paddenstoelen dat in Noordwijk en omgeving voorkomt.
Contactpersoon: Arie Dwarswaard
Telefoon: 025-2233466
E-mail: a.dwarswaard2@kpnplanet.nl

Mossenwerkgroep Hollands Duin

(Samen met KNNV-afd. Leiden)
De mossenwerkgroep houdt zich bezig met de mossen en korstmossen die rond Noordwijk te vinden zijn.
Contactpersoon: Jeannette Teunissen. Telefoon 071-8886585,
E-mail: KNNVLeiden5@gmail.com

Kerkuilen Werkgroep

Met het plaatsen van nestkasten hoopt de Kerkuilen Werkgroep de vestiging van Kerkuilen in de regio een steuntje in de rug te geven. **Contactpersoon:** Mariska de Graaff
Telefoon: 0252-211826; mobiel: 06-14905960
E-mail: info@mariskadegraaff.nl site: www.mariskadegraaff.nl

Waarnemingenarchief

De vereniging verzamelt sinds 1969 waarnemingen van vogels. Meer recent zijn ook zoogdieren, vlinders en andere diersoorten in de belangstelling komen te staan. Waarnemingen doorgegeven aan https://noordwijk.waarneming.nl/obs/create
Contactpersoon: Peter Spierenburg Telefoon: 071-4035136
Email: waarnemingenarchief@strandloper.nl

Coördinatie bezoek Jan Verwey Natuurcentrum

Het Jan Verwey Natuurcentrum biedt ruimte om scholen te ontvangen, lezingen te houden en educatie activiteiten te organiseren. Werkgroepen of verwante organisaties kunnen er vergaderingen houden en activiteiten organiseren. Ook is er een maandelijkse inloopochtend.
E-mail: janverweycentrum@strandloper.nl

Beheercommissie Jan Verwey Natuurcentrum

Voor het onderhoud van Jan Verwey Natuurcentrum wordt regelmatig beroep gedaan op klussers.
Contactpersoon: Wim Plaatzer
tel. 071-3618648 E-mail:wimplaatzer@hotmail.com

Jan Verwey bibliotheek

De vereniging heeft een verzameling boeken op het gebied van vogels en natuur. Aan de basis van de verzameling staan de boeken die Jan Verwey aan de vereniging heeft nagelaten. Regelmatig worden er nieuwe boeken en naslagwerken aangekocht. **Informatie over uitlenen:** Marian Zijderveld
Telefoon: 071-3612726

Educatie Werkgroep

De Educatie Werkgroep coördineert de educatieve activiteiten van de vereniging zoals het scholenbezoek, de jeugdexcursies, het Herfstnatuurspel en de informatievoorziening in het Jan Verwey Natuurcentrum.
Contactpersoon: Annet de Willigen Tel: 0252-221760
E-mail: janverweycentrum@strandloper.nl

Lezingen

Van september t/m november en van januari t/m maart wordt er elke laatste vrijdagavond van de maand in het Jan Verwey Natuurcentrum een lezing gehouden over uiteenlopende natuuronderwerpen.
Contactpersonen: Sam van der Meij
E-mail: lezingen@strandloper.nl

Natuurbeschermingszaken

De vereniging volgt de ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de natuur en het landschap in Noordwijk en omgeving. Zo nodig wordt door middel van bijvoorbeeld inspraakreacties actie ondernomen. Activiteiten worden gecoördineerd met verwante organisaties in het Milieuoverleg Duin- en Bollenstreek.
Contactpersoon: Robert Sluijs Telefoon: : 06-47114354
E-mail: penningmeester@strandloper.nl

Redactie De Strandloper en Website

Het verenigingsblad De Strandloper verschijnt viermaal per jaar. De website geeft een actueel overzicht van wat er gebeurt in de vereniging.
Contactpersoon: Kees Erkelens
Telefoon: 071-3614143 E-mail: redactie@strandloper.nl

Facebookpagina

Contactpersoon: Cassandra Wuller
E-mail: mailto:mcwuller@hetnet.nl

Ledenadministratie

Aanmelden nieuwe leden:
Robert Sluijs
Telefoon: 06-47114354 E-mail: penningmeester@strandloper.nl

Kleurrijk boek nu te koop!

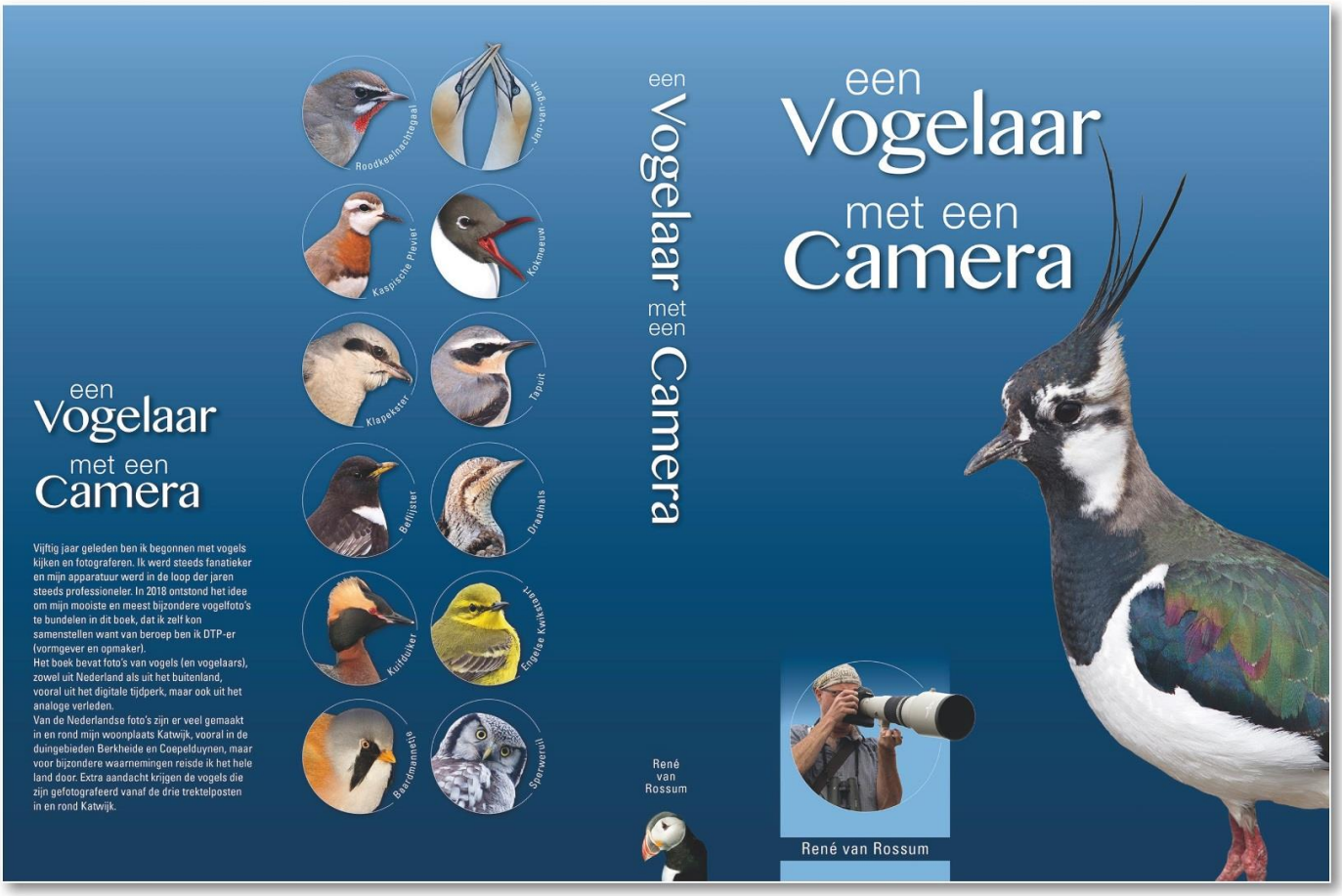

A4 formaat | 360 pagina's | 1000 foto's | 3 telposten | Nederland en buitenland

Puffin
dtp & fotografie

Speciale prijs voor leden VNVN € 15,-
bij afhalen in het
Jan Verweij Centrum.

Verzenden voor leden VNVN € 25,-

Uw grafisch dienstverlener

...zowel particulier als zakelijk

Multicopy Noordwijk
De Scheysloot 3, 2201 GN Noordwijk
T 071 408 10 03
E noordwijk@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/noordwijk

Multicopy Rijswijk
Visseringlaan 20A, 2288 ER Rijswijk
T 070 399 65 65
E rijswijk@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/rijswijk

multicopy the communication company

Joop Faase b.v.

TELEVISIE- EN RADIO SPECIAALZAAK
KOELKASTEN EN WASAUTOMATEN

Joop Faase BV
Prins Bernhardstraat 90
2202 LR NOORDWIJK

T 071 - 361 35 58
F 071 / 362 03 92
E joopfaase@wanadoo.nl

---

bedden SPECIALIST.NL

beddenspecialist
VERKADE
V. Limburg-Stirumstraat 38 2201 JP Noordwijk 071 3612661
www.beddenspecialist.nl/verkade

LinoLux

Retouradres: Strandloper, Zilverschoon 20, 2201 XS Noordwijk

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas
postnl

Vereniging voor Natuur
&Vogelbescherming
Noordwijk

BESCHERM DE DUINEN

WWW.DUINBEHOUD.NL